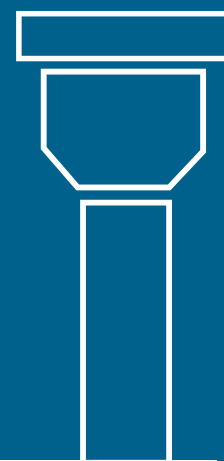

Korzyści i szanse z funkcjonowania lotniska dla rozwoju Radomia

Prof. dr hab. Sławomir Bukowski

Dr hab. Marzanna Lament, prof. UTH

Dr hab. Anna Wolak-Tuzimek, prof. UTH

Korzyści i szanse z funkcjonowania lotniska dla rozwoju Radomia

Prof. dr hab. Sławomir Bukowski

Dr hab. Marzanna Lament, prof. UTH

Dr hab. Anna Wołak-Tuzimek, prof. UTH

część

1. Sytuacja społeczno-gospodarcza powiatu radomskiego

1. Podregion radomski

Aktualnie obowiązujący podział terytorialny Polski został wprowadzony na mocy ustawy z 24 sierpnia 1998 roku o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa.¹ Dany podział zaczął jednak obowiązywać od 1 stycznia 1999 roku i zastąpił dwustopniowy podział administracyjny na województwa oraz gminy ustanowiony na mocy ustawy z dnia 28 maja 1975 r. o dwustopniowym podziale administracyjnym Państwa oraz o zmianie ustawy o radach narodowych² oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 maja 1975r. w sprawie określenia miast oraz gmin wchodzących w skład województw.³

Wprowadzony w 1999 roku podział terytorium Polski na województwa, powiaty oraz gminy obejmował: 16 województw, 308 powiatów i 65 miast na prawach powiatu oraz 2489 gmin. Podział ten okazał się stabilny i do chwili obecnej nie uległ znaczącym zmianom. Według stanu na 1 stycznia 2022 r. podział administracyjny Polski obejmował: 16 województw, 314 powiatów i 66 miast na prawach powiatu, 2477 gmin (w tym 302 gminy miejskie, 662 gminy miejsko-wiejskie i 1513 gmin wiejskich).

Terytorium Unii Europejskiej (UE) zgodnie z klasyfikacją NUTS (*Nomenclature of Territorial Units for Statistics*), zostało podzielone na trzy kategorie regionów NUTS 1 (główne regiony społeczno-gospodarcze kraju), NUTS 2 (podział na województwa bądź regiony mający zastosowanie w polityce regionalnej) oraz NUTS 3 (podział na podregiony)⁴.

Podregion radomski położony jest w południowej części województwa mazowieckiego i zaliczany jest do jednostek NUTS 3. Według stanu na 1 stycznia 2021 roku zajmował on powierzchnię 5763,30 km², co stanowi 16,2% powierzchni województwa mazowieckiego. Obszar ten (według stanu na 31 grudnia 2021r.) zamieszkiwało blisko 600 tys. ludności, tj. 11,1 % ogółu mieszkańców województwa mazowieckiego. Sytuację tę prezentuje tabela 1.

1 Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa, Dz. U. 1998 nr 96 poz. 603.

2 Ustawa z dnia 28 maja 1975 r. o dwustopniowym podziale administracyjnym Państwa oraz o zmianie ustawy o radach narodowych, Dz. U. 1975 nr 16 poz. 91.

3 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 1975 r. w sprawie określenia miast oraz gmin wchodzących w skład województw, Dz. U. 1975 nr 17 poz. 92.

4 NUTS – Nomenclature of Territorial Units for Statistics, Eurostat, ec.europa.eu.

Tabela 1. Regiony i podregiony województwa mazowieckiego

Regiony i podregiony	Powierzchnia (w km ²)	Liczba ludności (w tys.)
Mazowieckie	35558,47	5420
Warszawski stołeczny	6104,12	3112
Miasto Warszawa	517,24	1796
Warszawski wschodni	3123,96	656
Warszawski zachodni	2462,92	660
Mazowiecki regionalny	29454,35	2308
Radomski	5763,30	599
Ciechanowski	5255,43	335
Płocki	3351,52	322
Ostrołęcki	6504,48	380
Siedlecki	6044,55	414
Żyrardowski	2535,07	257

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Subregion radomski swoim zasięgiem obejmuje powiaty: białobrzegi, kozienicki, lipski, przysuski, radomski, m. Radom, szydłowiecki i zwoleński. Największą powierzchnię zajmuje powiat radomski (26,5% ogółem powierzchni), który zamieszkuje ponad 25% ludności subregionu radomskiego. Ponadto w mieście Radom liczba ludności wynosi ponad 208 tys., co oznacza, że ok. 60% ludności zamieszkuje na obszarze tych dwóch jednostek administracyjnych.

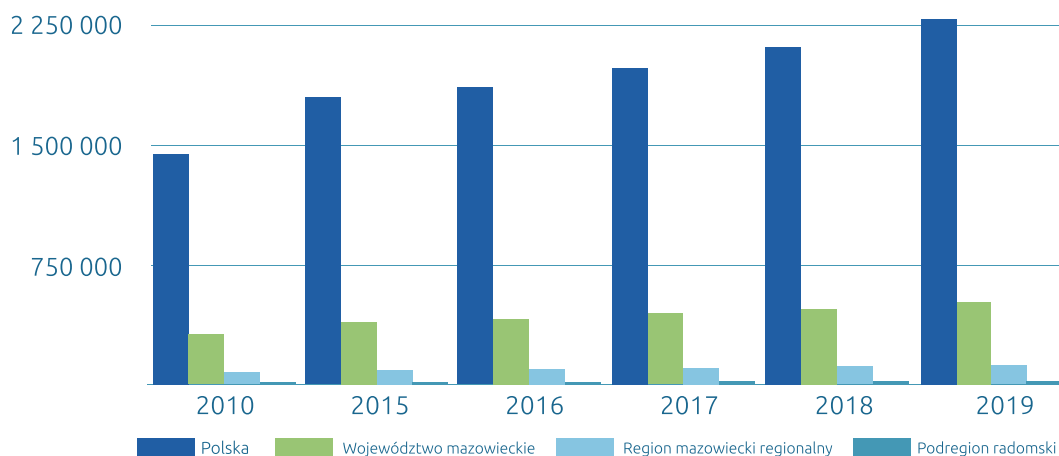
Rysunek 1. Mapa subregionu radomskiego

Źródło: <https://cofund.org.pl/projekty/mowes-radom>

Produkt krajowy brutto (PKB) jest wskaźnikiem obrazującym końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Dokonując analizy tego wskaźnika, można zauważyć tendencję wzrostową zarówno dla Polski jak i badanych regionów. Wartość PKB dla Polski na koniec roku 2019 była wyższa o 846355 mln zł, co oznacza wzrost o ok. 58%. Mimo, że wartość PKB podregionu radomskiego wykazywała wzrost, to udział tego wskaźnika w PKB Regionu Mazowiecki regionalny wykazał spadek. Na koniec 2019 roku udział ten wynosił 20,9 %, zaś w 2010 roku kształtował się na poziomie 22,8%, co oznacza spadek o 1,9 pkt. proc.

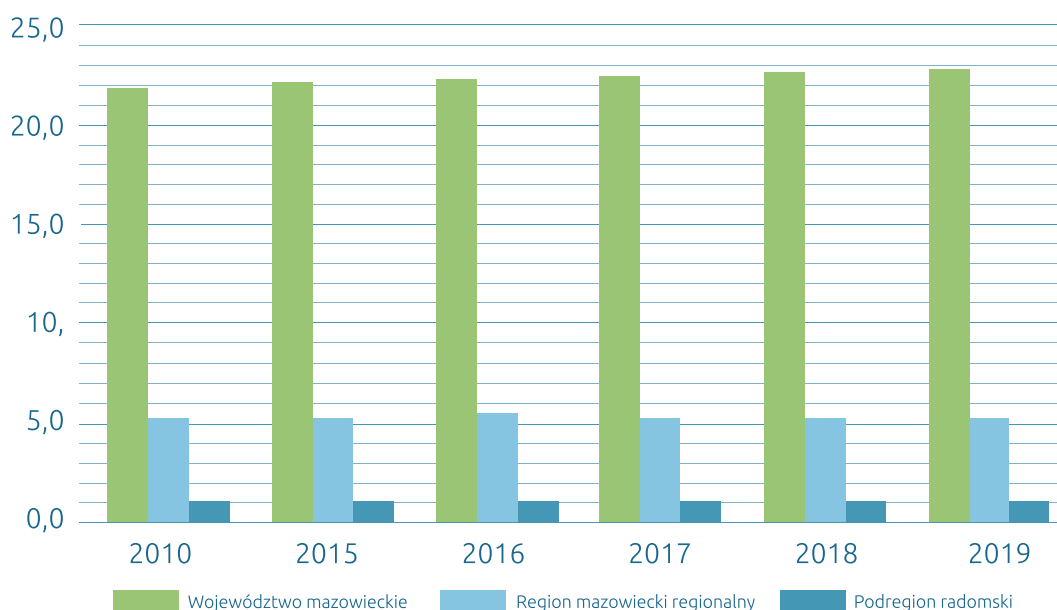
Wykres 1. Poziom PKB w ujęciu regionalnym na tle Polski (w mln zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Województwo mazowieckie można uznać za najsilniejszy gospodarczo obszar Polski, o czym świadczy jego wysoki udział w tworzeniu PKB. W całym badanym okresie wykazywał on tendencję wzrostową i na koniec 2019 roku wyniósł 22,8%, co oznacza wzrost o 1,1 pkt.proc. w stosunku do 2010 roku. Niestety udział PKB wytworzonego przez podmioty działające w podregionie radomskim w całym badanym okresie kształtował się na tym samym poziomie i wynosił 1,1%.

Wykres 2. PKB ogółem, Polska=100 (w %)

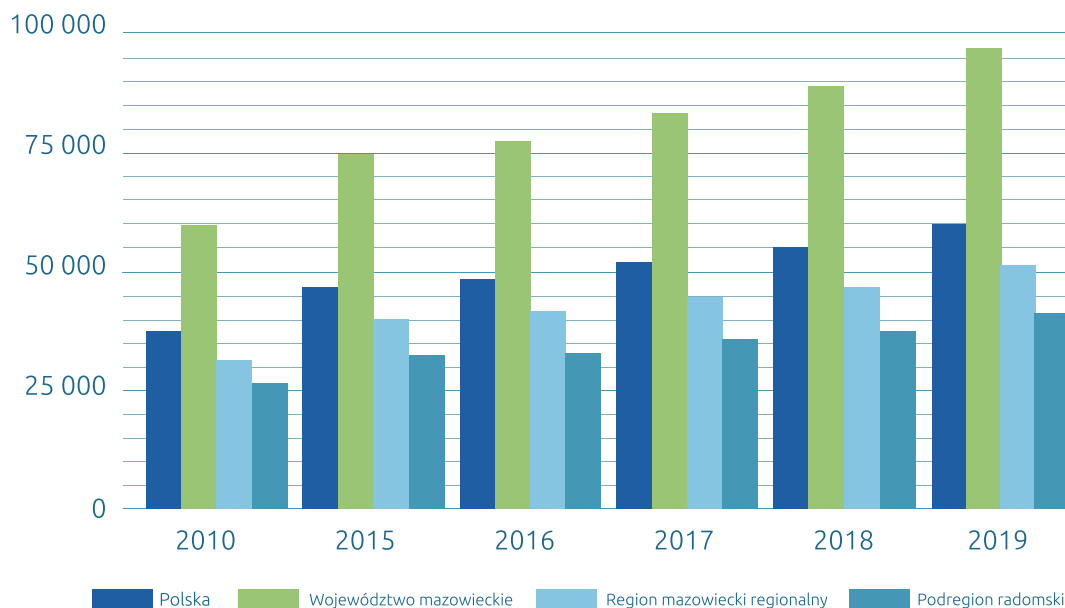

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Terytorialne zróżnicowanie poziomu rozwoju gospodarczego można przedstawić także wykorzystując produkt krajowy brutto per capita, czyli PKB w przeliczeniu na jednego mieszkańca. W całym badanym okresie wskaźnik ten osiągał najwyższą wartość w województwie mazowieckim. W 2019 roku wyniósł on 96725 zł i był wyższy o 9,1% w stosunku do roku poprzedniego. Przewyższył on średnią krajową o 36984 zł, czyli o 61,9%.

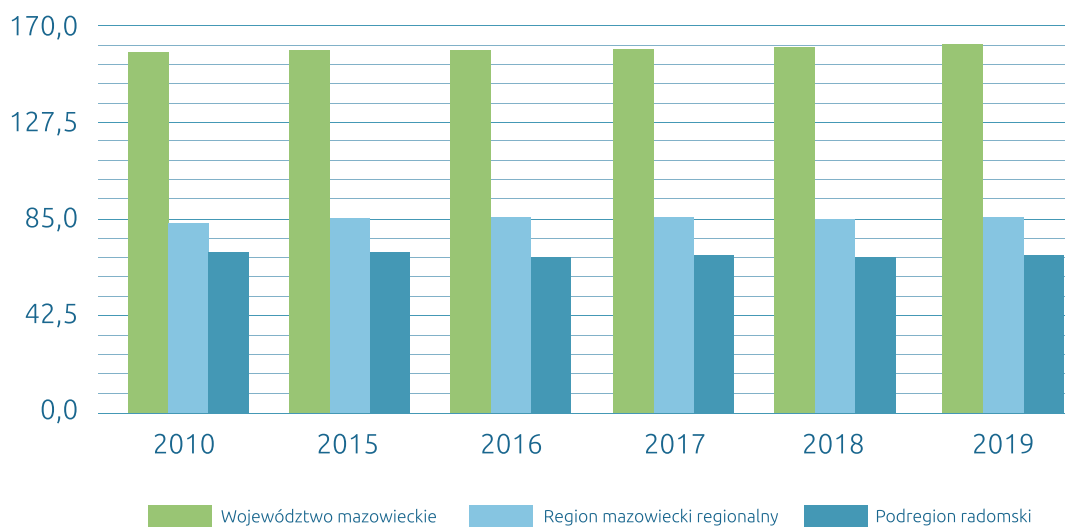
W podregionie radomskim wartość PKB per capita w 2019 roku wynosiła 41290 zł i była wyższa o 3806 zł, co oznacza przyrost o 10,2% w porównaniu do 2018 roku.

Wykres 3. Poziom PKB per capita w ujęciu regionalnym (w zł)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 4. PKB per capita ogółem, Polska=100 (w%)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2019 roku PKB na 1 mieszkańca stanowił 69,1% średniej krajowej w podregionie radomskim i był o 1,2 pkt. proc. niższy w porównaniu do 2010 roku. Natomiast zarówno dla województwa mazowieckiego jak i regionu mazowieckiego regionalny odnotowano wzrost tego wskaźnika. Wyniósł on odpowiednio 3 pkt. proc., 2,9 pkt. proc. Sytuacja ta oznacza wzrost dobrobytu społeczeństwa województwa mazowieckiego z wyjątkiem mieszkańców podregionu radomskiego.

2. Położenie powiatu radomskiego

Powiat radomski graniczy z siedmioma powiatami: szydłowieckim, przysuskim, białobrzeskim, kozienickim, zwoleńskim, lipskim oraz starachowickim (woj. Świętokrzyskie). W skład powiatu radomskiego wchodzi gmina miejska Pioni, gminy miejsko-wiejskie: Iłża, Jedlnia-Letnisko, Skaryszew, gminy wiejskie: Gózd, Jastrzębia, Jedlińsk, Kowala, Pionki, Przytyk, Wierzbica, Wolanów, Zakrzew oraz miasta: Pionki, Iłża, Jedlnia-Letnisko, Skaryszew.

Rysunek 2. Położenie powiatu radomskiego

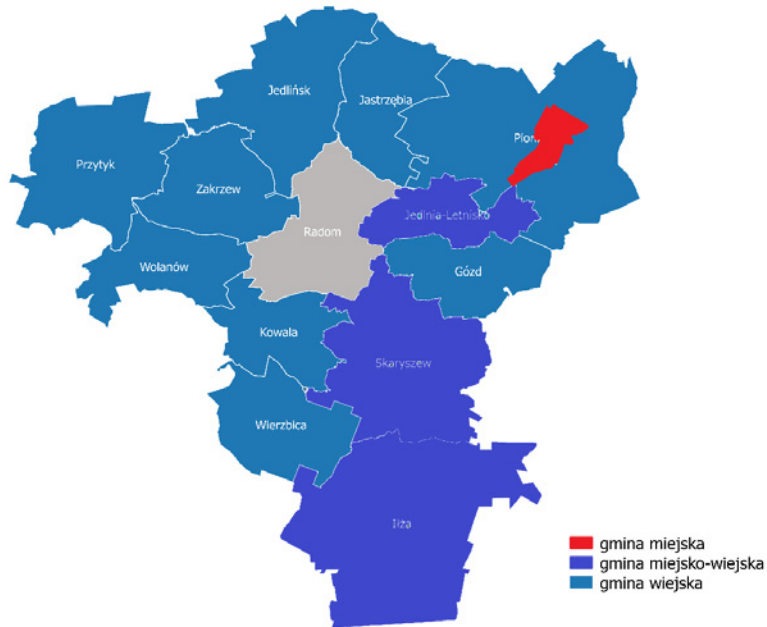
Kraj

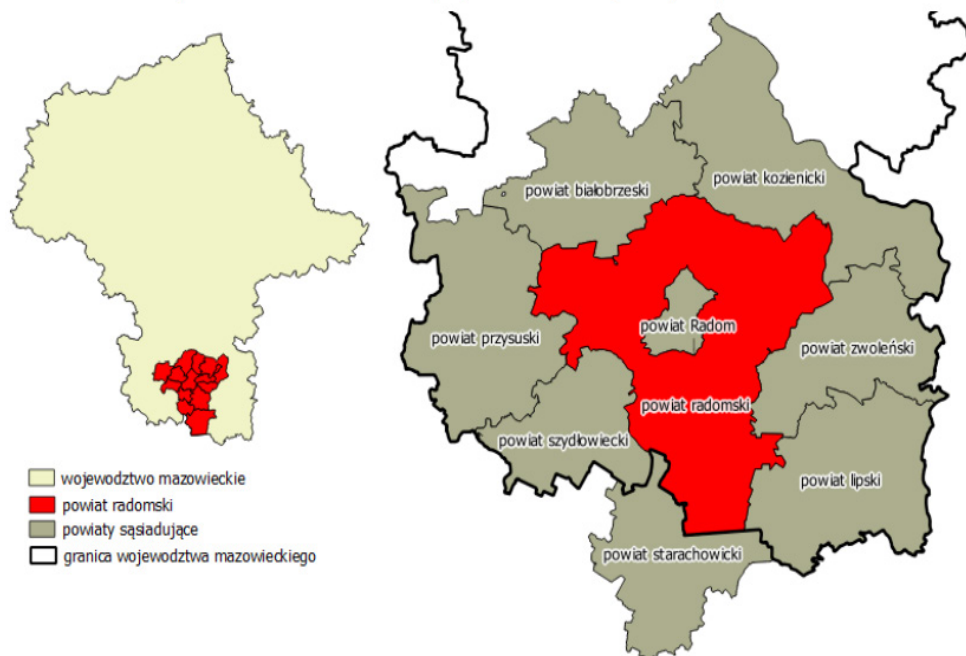
Województwo mazowieckie

Sąsiadujące powiaty

Struktura powiatu

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS

Całkowita powierzchnia powiatu radomskiego wynosi 1529,9 km², z czego 492,9 km² (32,2%) przypada na obszary gmin miejsko-wiejskich, zaś 1 018,6 km² (66,6%) na obszary wiejskie. Największymi gminami są Miasto i Gmina Iłża, Gmina Pionki, oraz Miasto i Gmina Skaryszew zajmujące 42,9% całkowitej powierzchni powiatu. Najmniejszą powierzchnię zajmuje Miasto Jedlnia Letnisko (0,5%).

Tabela 2. Wielkość i struktura powierzchni Powiatu radomskiego

Jednostka administracyjna	Powierzchnia (w km ²)	Struktura (w %)
Miasto Pionki	18,4	1,2
Miasto i gmina Iłża	256,0	16,7
Iłża-miasto	15,8	1,0
Iłża-obszar wiejski	240,2	15,7
Miasto i gmina Jedlnia Letnisko	65,6	4,3
Jedlnia Letnisko-miasto	8,22	0,5
Jedlnia Letnisko- obszar wiejski	57,38	3,8
Miasto i Gmina Skaryszew	171,3	11,2
Skaryszew- miasto	27,5	1,8
Skaryszew-obszar wiejski	143,8	9,4
Gmina Gózd	78,0	5,1
Gmina Jastrzębia	89,8	5,9
Gmina Jedlińsk	138,7	9,1
Gmina Kowala	74,7	4,9
Gmina Pionki	229,7	15,0
Gmina Przytyk	134,4	8,8
Gmina Wierzbica	94,1	6,2
Gmina Wolanów	82,9	5,4
Gmina Zakrzew	96,3	6,3
Ogółem	1529,9	100

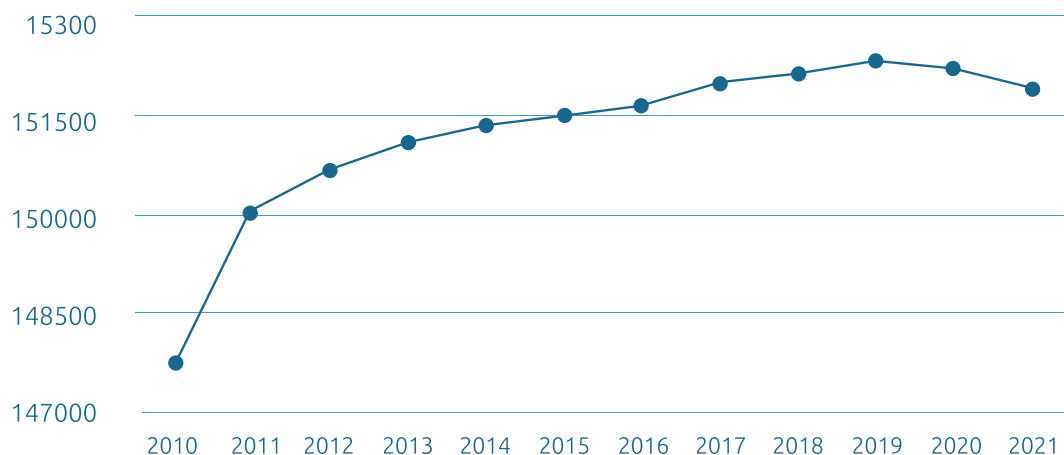
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

3. Dane demograficzne

Na koniec grudnia 2021 roku w powiecie radomskim mieszkało 151913 osób, z czego 50,2% stanowiły kobiety. W okresie 2010–2019 można zauważyć tendencję wzrostową populacji ludności. Odnotowano wzrost populacji o 4498 osób, czyli o 3%. Jedynie w 2020–2021 nastąpił niewielki spadek liczby mieszkańców powiatu radomskiego. Sytuacja ta spowodowana była spadkiem przyrostu naturalnego. W 2020 roku przyrost naturalny wyniósł -256 osób.

W badanym okresie 2010–2021 liczba ludności wzrosła o 4120 osób, co oznacza przyrost populacji powiatu radomskiego o 2,8%.

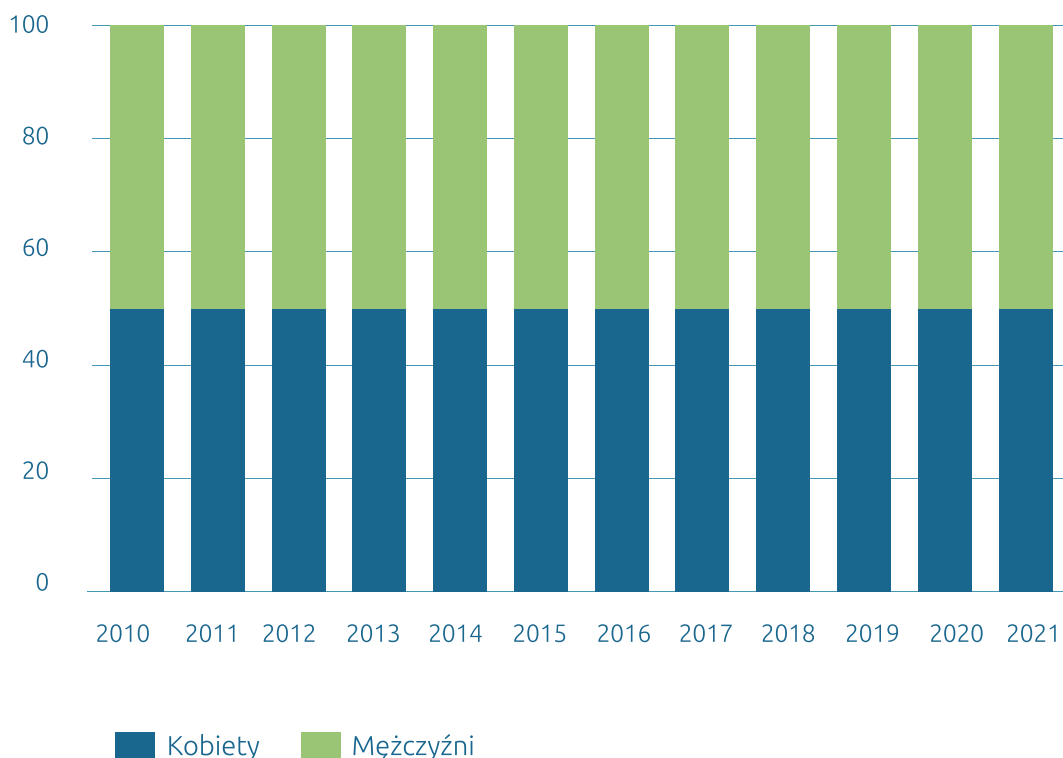
Wykres 5. Poziom populacji ludności w Powiecie radomskim w okresie 2010–2021

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W całym badanym okresie dominował udział kobiet w populacji ludności powiatu radomskiego. Przeciętnie stanowiły one 50,2% ogółu liczby mieszkańców.

Wykres 6. Struktura populacji ludności wg płci w Powiecie radomskim w okresie 2010-2021

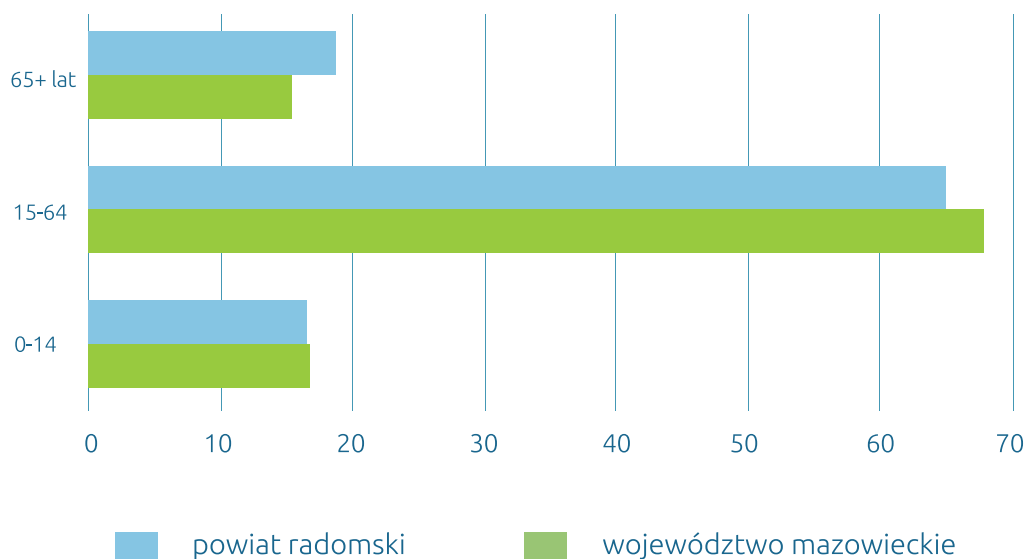

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W 2021 roku, w powiecie radomskim dominowała ludność w wieku 15-64 lata. Porównując strukturę mieszkańców powiatu i województwa mazowieckiego według kryterium wieku można zauważyć, iż mieszkańcy powiatu radomskiego tworzyli młodsze społeczeństwo. Wynika to z faktu, że województwo mazowieckie zamieszkiwało więcej o 3,2 pkt. proc. osób w wieku 65+ oraz mniej osób w wieku 15-64 lata (mniej o 3 pkt. proc.).

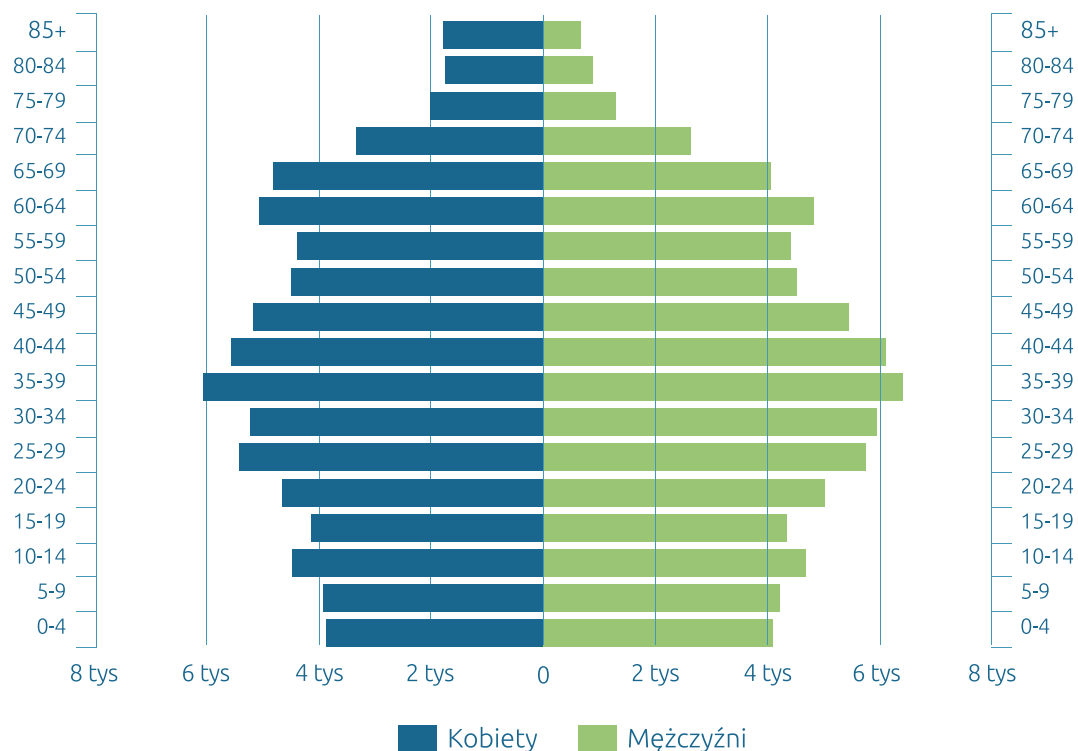
W 2020 roku najliczniejszą grupę mieszkańców stanowili mężczyźni w wieku 35-44 lata oraz kobiety w wieku 35-39 lat. Grupy te łącznie liczyły ponad 18 tys. mieszkańców powiatu radomskiego.

Wykres 7. Struktura populacji ludności wg wieku w powiecie radomskim na tle woj. mazowieckiego w 2021 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Wykres 8. Piramida wieku mieszkańców powiatu radomskiego w 2020 r.

Źródło: dane GUS

Dokonując analizy poziomu i struktury populacji ludności w Powiecie radomskim można zauważyć, iż:

1. w latach 2010-2021 nastąpił wzrost liczby mieszkańców o 2,8%,
2. wśród populacji dominowały kobiety, których udział kształtował się średnio na poziomie 50,2%
3. największą grupę w populacji stanowiły osoby w wieku 15-64 lata (69,7% ogółu ludności)

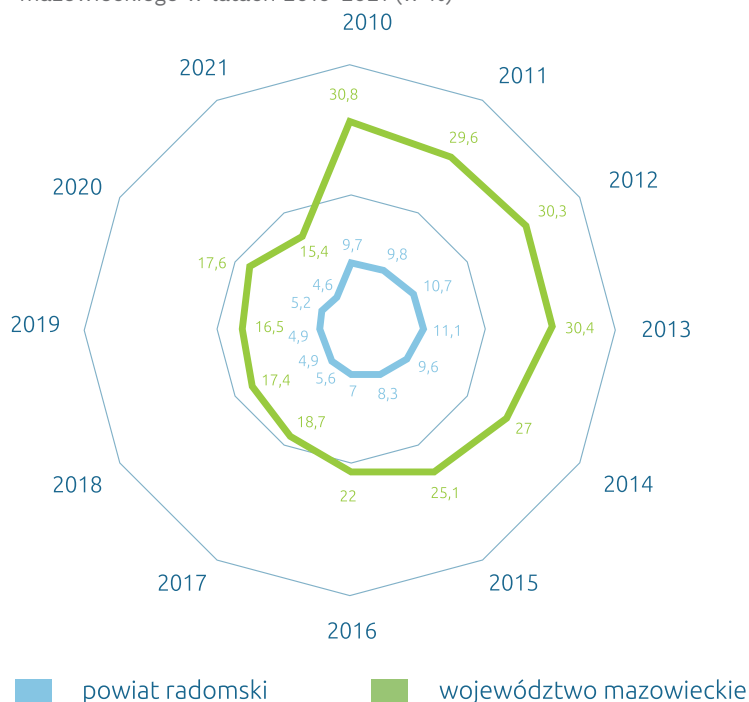
4. Rynek pracy

4.1 Stopa bezrobocia

Bezrobocie rejestrowane w powiecie radomskim wyniosło w 2021 roku 15,4%% (19,1% wśród kobiet i 16,5% wśród mężczyzn). Jest to znacznie więcej (10,8 pkt. proc.) od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa mazowieckiego.

W latach 2010-2021 nastąpił spadek stopy bezrobocia w powiecie radomskim o 15,4 pkt. proc. W całym badanym okresie występowała tendencja spadkowa tego wskaźnika z wyjątkiem 2013r, kiedy nastąpił niewielki wzrost o 0,1 pkt. proc. w stosunku do roku poprzedniego oraz 2020 roku, kiedy odnotowano wzrost o 1,1 pkt. proc. w porównaniu z 2019 r. Jednak należy zaznaczyć, iż w całym badanym okresie stopa bezrobocia w powiecie radomskim była kilkakrotnie wyższa w porównaniu do tego wskaźnika w województwie mazowieckim.

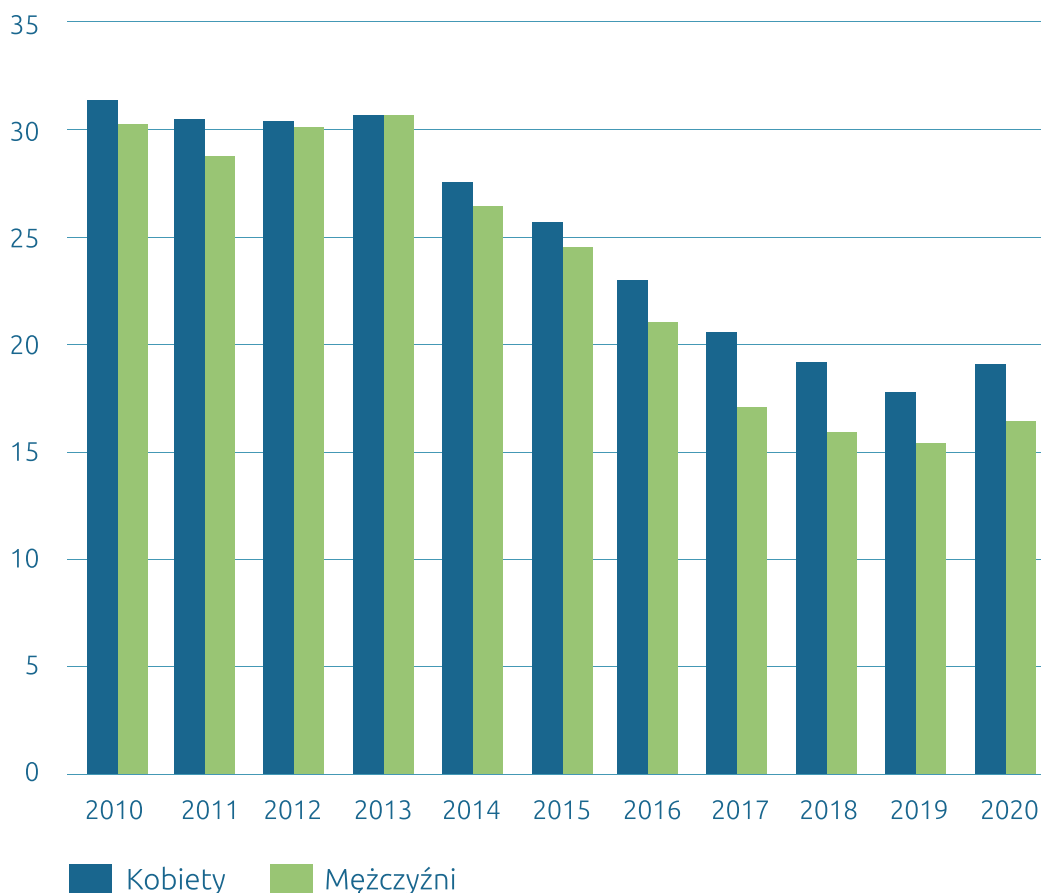
Wykres 9. Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie radomskim na tle województwa mazowieckiego w latach 2010-2021 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

W całym badanym okresie wśród osób bezrobotnych dominowały kobiety. Na koniec 2020 roku stopa bezrobocia dla tej grupy osób wyniosła 19,1%. Najwyższa różnica pomiędzy stopą bezrobocia dla mężczyzn i dla kobiet zaistniała w 2017 roku i wynosiła 3,5 pkt. proc., zaś najniższą różnicę odnotowano w 2012 roku (0,2 pkt. proc.).

Wykres 10. Stopa bezrobocia rejestrowanego wg płci w powiecie radomskim w latach 2010-2020 (w %)

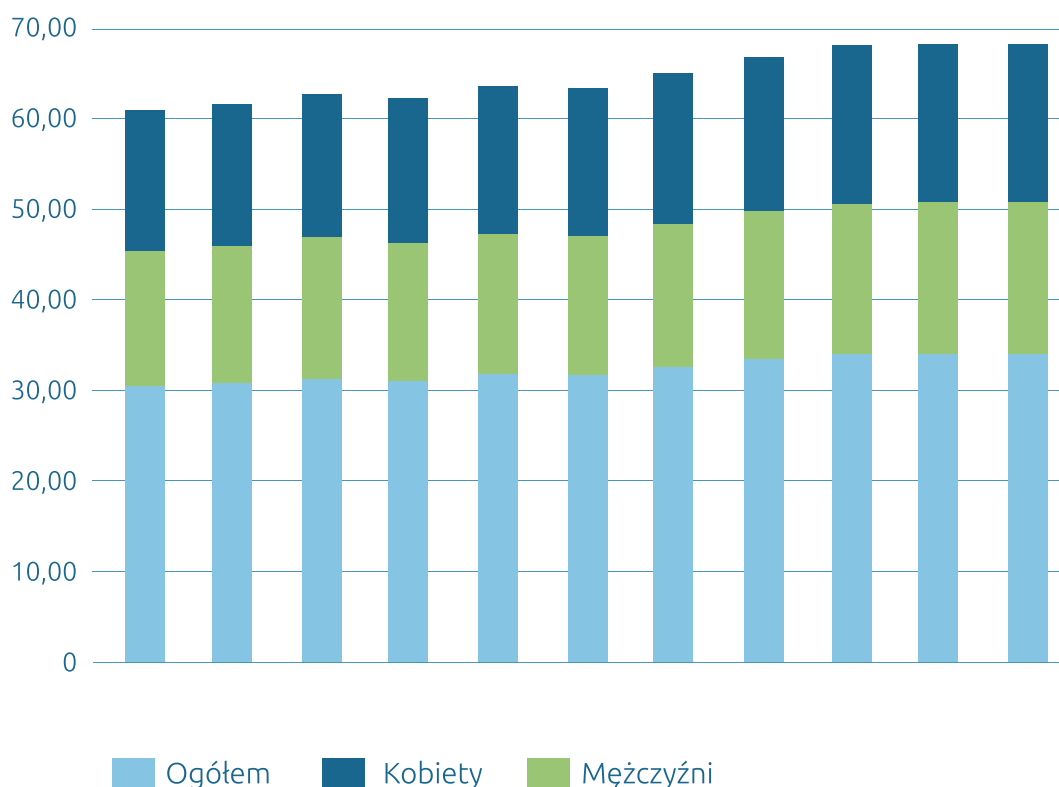

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

4.2 Poziom i struktura zatrudnienia

Na koniec grudnia 2020 roku na terenie powiatu radomskiego pracowało 34 220 osób, z czego 50,8% stanowiły kobiety. W latach 2010-2020 nastąpił wzrost poziomu zatrudnienia o 3675 osób, co oznacza przyrost o 12%.

Wykres 11. Liczba pracujących w powiecie radomskim 2010-2020

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS

Dokonując analizy struktury osób zatrudnionych można zauważyć dominację kobiet. Przeciętny ich udział w liczbie zatrudnionych wynosił 50,8%. Jednak należy zaznaczyć, że w strukturze populacji ludności w powiecie radomskim także dominowały kobiety, których udział wynosił średnio 50,2%.

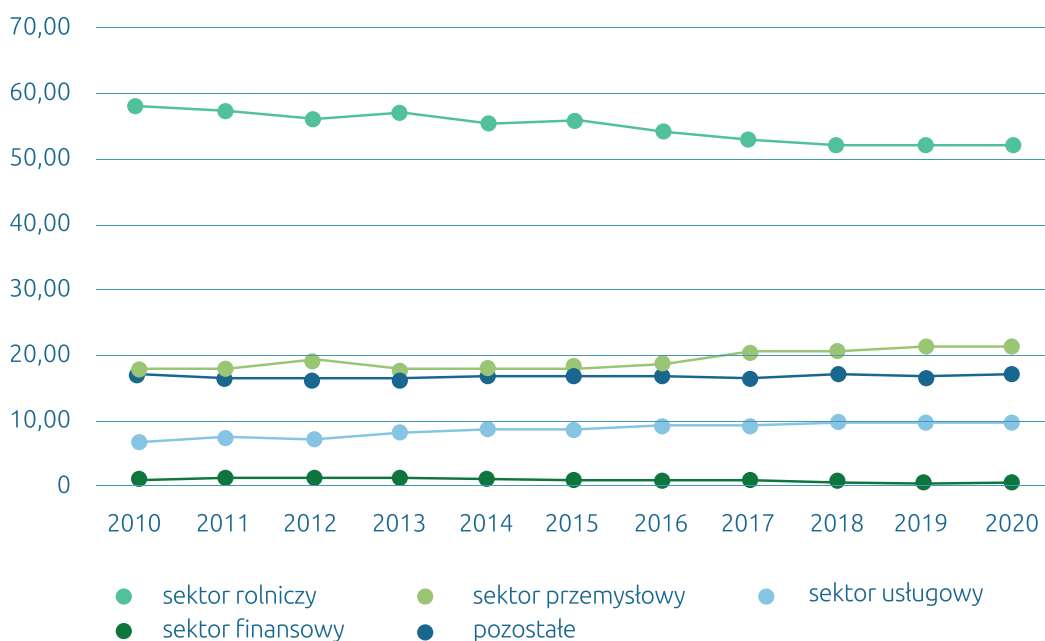
Tabela 3. Struktura zatrudnienia wg płci w powiecie radomskim 2010-2020

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
mężczyźni	49,18	49,48	49,83	48,86	48,90	48,69	49,06	49,31	49,11	49,33	49,16
kobiety	50,82	50,52	50,17	51,14	51,10	51,31	50,94	50,69	50,89	50,67	50,84
ogółem	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS

W 2020 roku 51,73% aktywnych zawodowo mieszkańców powiatu radomskiego było zatrudnionych w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo), 21,15% w sektorze przemysłowym (przemysł i budownictwo), a 9,54% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) oraz 0,68% pracowało w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości). W pozostałych sektorach zatrudnionych było 16,89% aktywnych zawodowo osób.

Wykres 12. Struktura zatrudnienia według sektorów gospodarki w powiecie radomskim w latach 2010-2020

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS

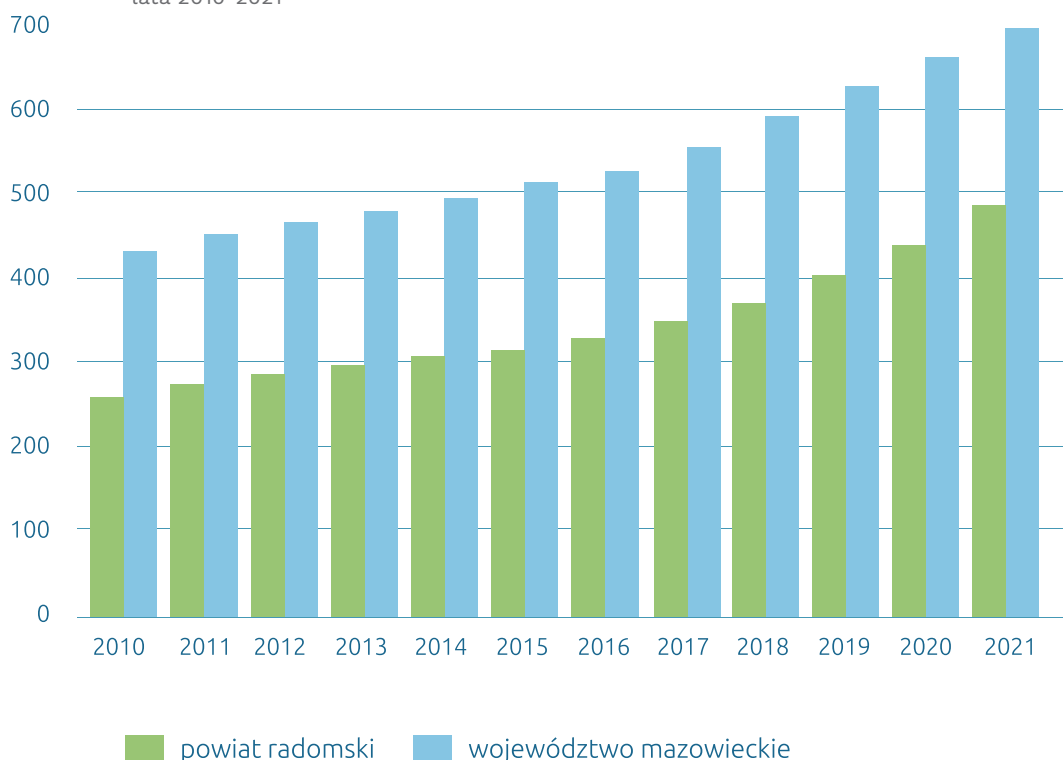
W całym badanych okresie najwięcej osób zatrudnionych było w sektorze rolniczym. Grupa ta stanowiła ponad 50% aktywnych zawodowo osób, zaś najmniej mieszkańców powiatu radomskiego zatrudnionych było w sektorze finansowym ok. 1% ogółu pracujących.

4.3 Poziom wynagrodzenia

W 2021 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w powiecie radomskim wynosiło 4860 PLN, co odpowiada 70,00% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w województwie mazowieckim.

W latach 2010-2021 występowała tendencja wzrostowa przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto zarówno w powiecie radomskim jak i województwie mazowieckim. Jednak przyrost wynagrodzenia był wyższy w województwie mazowieckim niż w powiecie radomskim.

Wykres 13. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto(PLN) w powiecie radomskim za lata 2010-2021

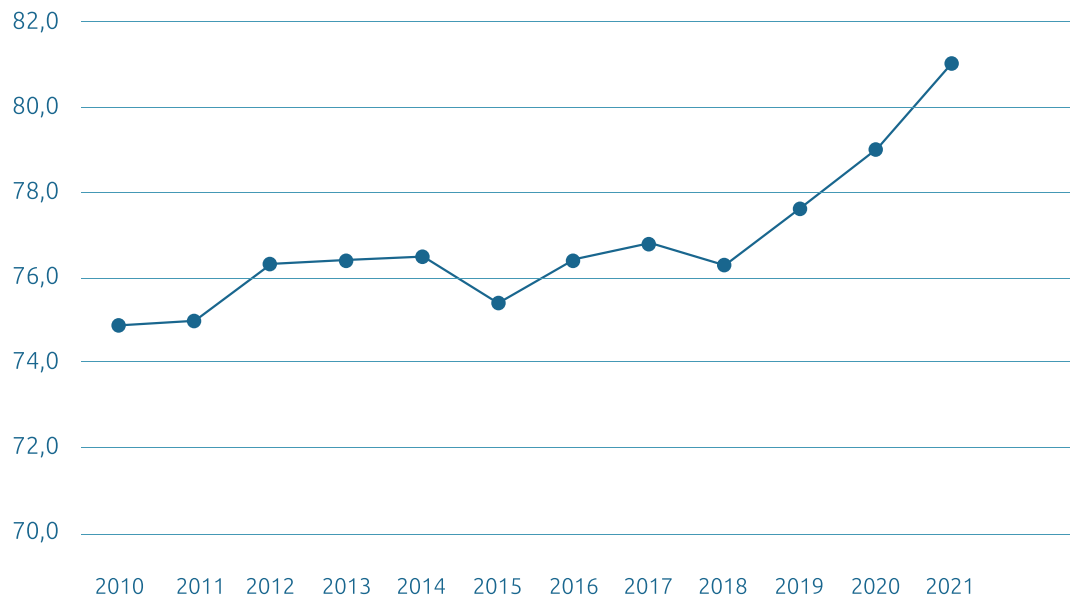

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS

Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w powiecie radomskim w relacji do średniej krajowej wykazywało tendencję wzrostową z wyjątkiem 2015 i 2018 roku. W latach tych przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w powiecie radomskim wynosiło odpowiednio 75,4% i 76,3% średniej krajowej.

Na koniec 2021 roku wskaźnik ten wynosił 81% i był wyższy o 6,1 pkt. proc. w stosunku do 2010 roku.

Wykres 14. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w powiecie radomskim w relacji do średniej krajowej (Polska=100) za lata 2010-2021

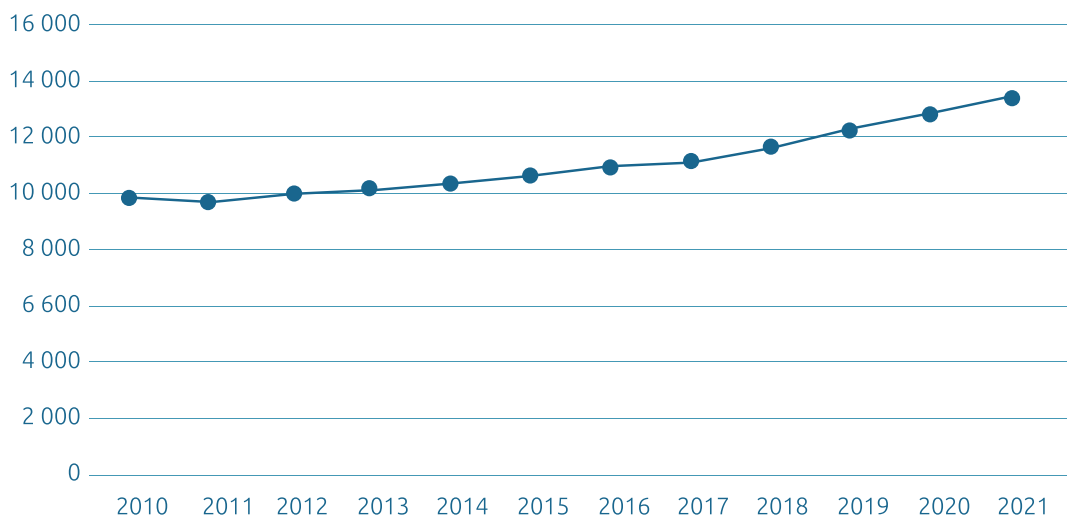

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS

5. Podmioty gospodarcze

Według stanu na koniec grudnia 2021 roku w rejestrze REGON wpisanych było 13382 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w powiecie radomskim. W porównaniu do poprzedniego roku odnotowano wzrost o 607 liczby podmiotów, czyli o 4,75%. W całym badanym okresie wystąpił przyrost podmiotów o ok. 36%.

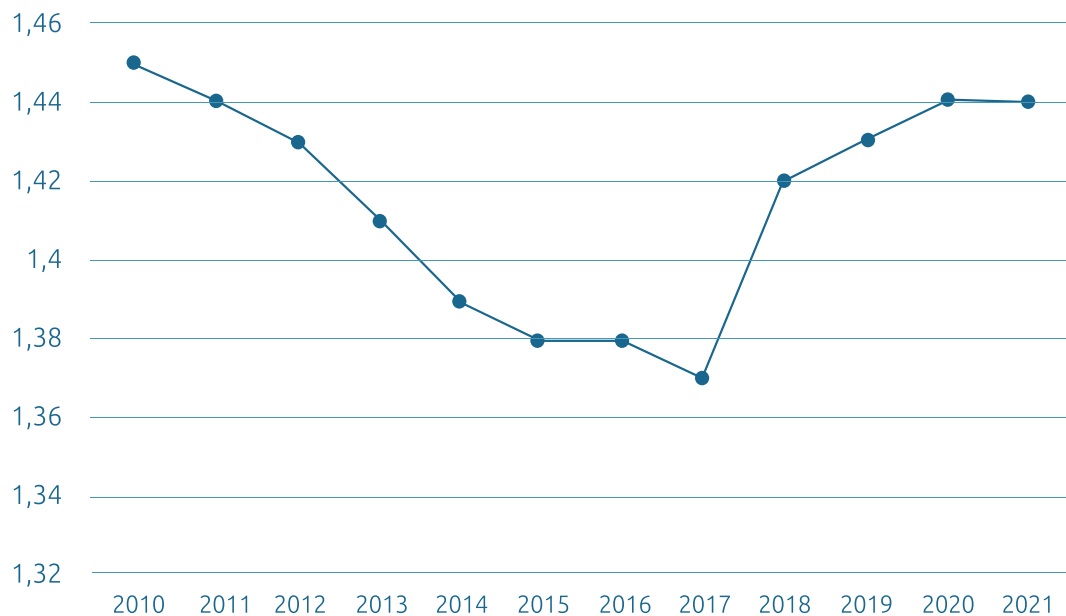
Wykres 15. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON 2010-2021

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS

Udział podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w powiecie radomskim w ogólnej liczbie podmiotów województwa mazowieckiego wykazywał nieznaczne wahania. Najniższą wartość tego wskaźnika odnotowano w 2017 roku (1,37%). Na koniec okresu badawczego udział ten kształtował się na poziomie 1,44% i był niższy o 0,01 pkt. proc. w stosunku do 2010 roku.

Wykres 16. Udział podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON powiatu radomskiego w liczbie podmiotów województwa mazowieckiego (w %).

Źródło: opracowanie na podstawie danych GUS

część

2. Radom – charakterystyka społeczno- -gospodarcza

Radom to miasto na prawach powiatu leżące w centralnej Polsce. Należy do województwa mazowieckiego. Jest siedzibą gminy miejskiej Radom.

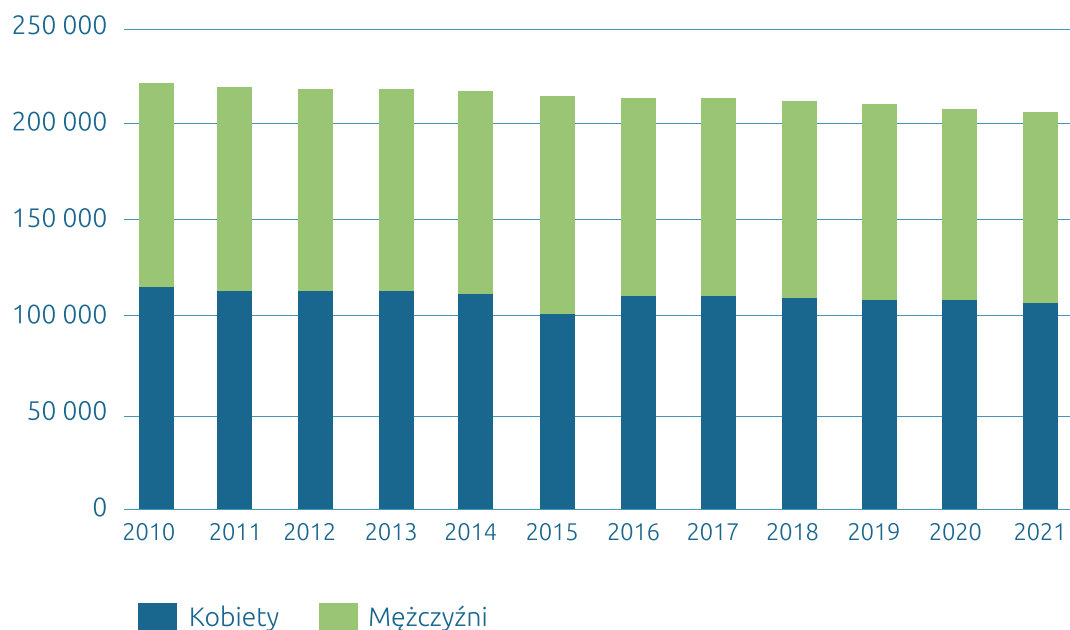
Radom jest siedzibą wielu instytucji o regionalnym znaczeniu. Mieszczą się tu: III Urząd Skarbowy, Wydział Zamiejscowy Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego, Sąd Okręgowy wraz z Prokuraturą okręgową, Delegatura Urzędu Wojewódzkiego i Urzędu Marszałkowskiego. Ponadto ma tu siedzibę Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych, Delegatura Instytutu Pamięci Narodowej, Delegatura ABW i Mazowiecka Komenda Wojewódzka Policji obejmująca swoim działaniem województwo mazowieckie z wyjątkiem aglomeracji warszawskiej.

1. Dane demograficzne

Liczba mieszkańców Radomia według danych GUS w 2021 r. wynosiła 208 091, z czego 52,7% stanowiły kobiety, a 47,3% mężczyźni. Liczba ta sukcesywnie maleje i w 2021 r. stanowiła ona 93,5% liczby ludności Radomia z 2010 r., co oznacza spadek o 6,5 %. Liczba mężczyzn spadła o 7,1%, a liczba kobiet o 6,9% w odniesieniu do stanu z 2010 r. Szczegółowe dane zostały zaprezentowane w tabeli 4 oraz na wykresie 17.

Prognozy przeprowadzone przez GUS pokazują, że liczba mieszkańców Radomia będzie w dalszym ciągu spadała i w 2050 r. będzie ona stanowiła 75,2% stanu z 2021 r. Szczegółowe dane zostały zaprezentowane w tabeli 5 oraz na wykresie 18.

Wykres 17. Liczba ludności Radomia według płci w latach 2010 – 2022

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS.

Tabela 4. Liczba ludności Radomia według płci w latach 2010 – 2021

Wyszczególnienie	Lata											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba mężczyzn	106 083	104 985	104 506	103 823	103 201	102 717	102 150	101 826	101 111	100 219	99 114	98 510
Dynamika zmian (2010 = 100%) (%)	100,0	98,9	98,5	97,9	97,3	96,8	96,3	96,0	95,3	94,5	93,4	92,9
Udział liczby mężczyzn w liczbie ludności ogółem (%)	47,7	47,6	47,6	47,5	47,5	47,5	47,5	47,4	47,5	47,4	47,4	47,3
Liczba kobiet	116 413	115 617	115 197	114 643	114 000	113 442	112 870	112 740	111 918	111 152	110 182	109 581
Dynamika zmian (2010 = 100%) (%)	100,0	99,3	98,9	98,5	97,9	97,4	97,0	96,8	96,1	95,5	94,6	94,1
Udział liczby kobiet w liczbie ludności ogółem (%)	52,3	52,4	52,4	52,5	52,5	52,5	52,5	52,6	52,5	52,6	52,6	52,7
Ogółem	222 496	220 602	219 703	218 466	217 201	216 159	215 020	214 566	213 029	211 371	209 296	208 091
Dynamika zmian (2010 = 100%) (%)	100,0	99,1	98,7	98,2	97,6	97,2	96,6	96,4	95,7	95,0	94,1	93,5

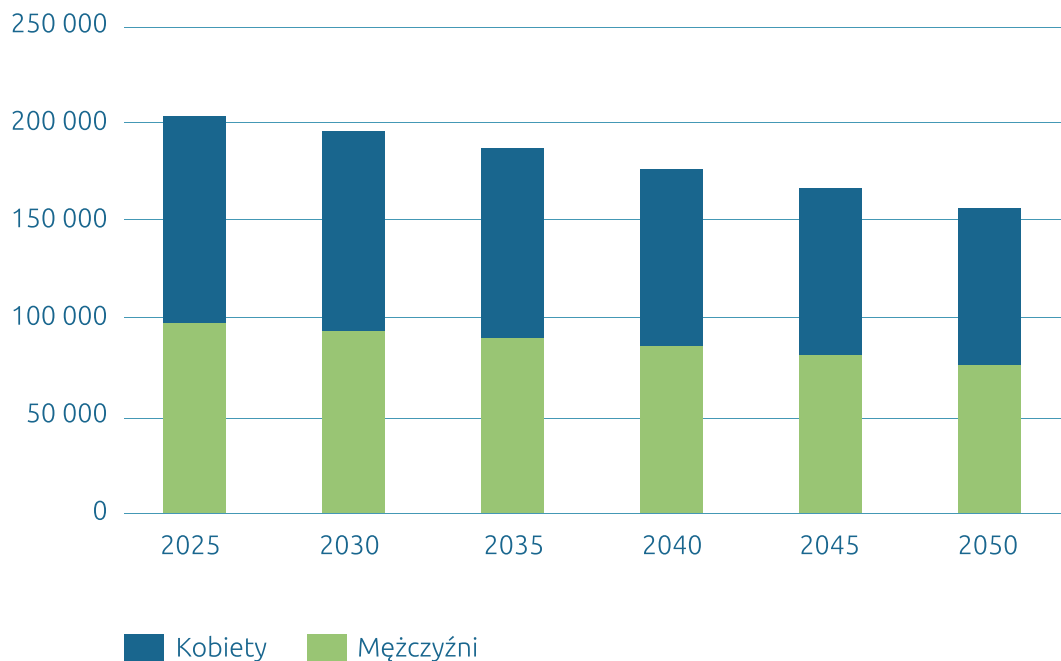
Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS.

Tabela 5. Prognoza liczby ludności Radomia według płci w latach 2025 – 2050

Wyszczególnienie	Lata					
	2025	2030	2035	2040	2045	2050
Liczba mężczyzn	96 974	93 364	89 348	85 019	80 550	76 057
Dynamika zmian (2021 = 100%) (%)	98,4	94,8	90,7	86,3	81,8	77,2
Udział liczby mężczyzn w liczbie ludności ogółem (%)	47,7	47,7	47,9	48,1	48,3	48,6
Liczba kobiet	106 336	102 060	97 230	91 873	86 177	80 374
Dynamika zmian (2021 = 100%) (%)	97,0	93,1	88,7	83,8	78,6	73,3
Udział liczby kobiet w liczbie ludności ogółem (%)	52,3	52,3	52,1	51,9	51,7	51,4
Ogółem	203 310	195 424	186 578	176 892	166 727	156 431
Dynamika zmian (2021 = 100%) (%)	97,7	93,9	89,7	85,0	80,1	75,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS.

Wykres 18. Prognoza liczby ludności Radomia według płci w latach 2025 – 2050

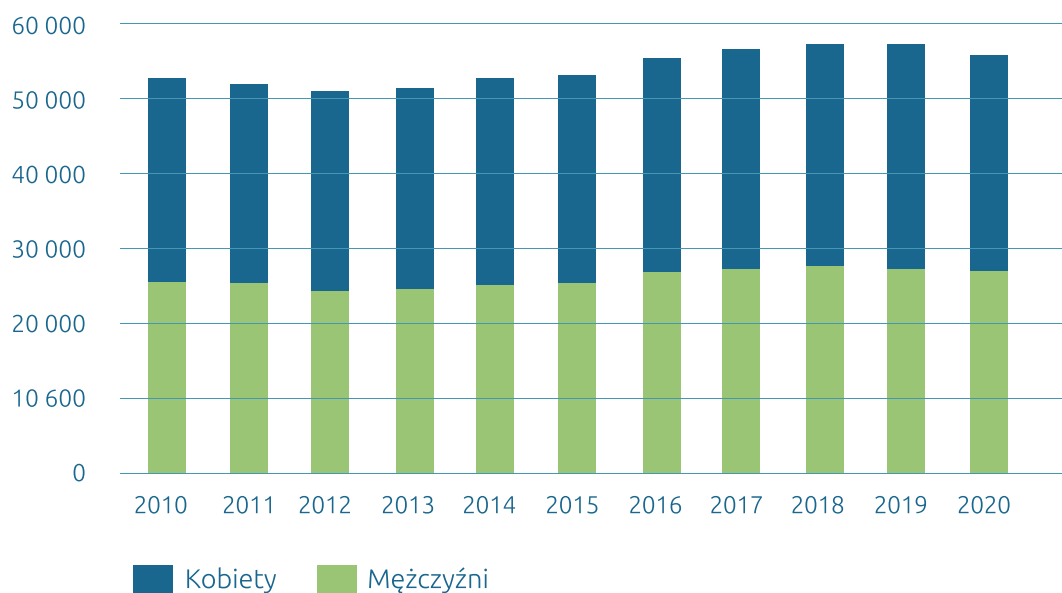
Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS.

2. Rynek pracy

2.1 Liczba pracujących

W Radomiu na 1000 mieszkańców pracuje 266 osób. 51,9% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 48,1% mężczyźni. Liczbę pracujących w Radomiu według płci wraz z dynamiką zmian przedstawiono w tabeli 6 oraz na wykresie 19.

Wykres 19. Liczba pracujących w Radomiu według płci w latach 2010 – 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS.

Tabela 6. Liczba pracujących w Radomiu według płci w latach 2010 – 2020

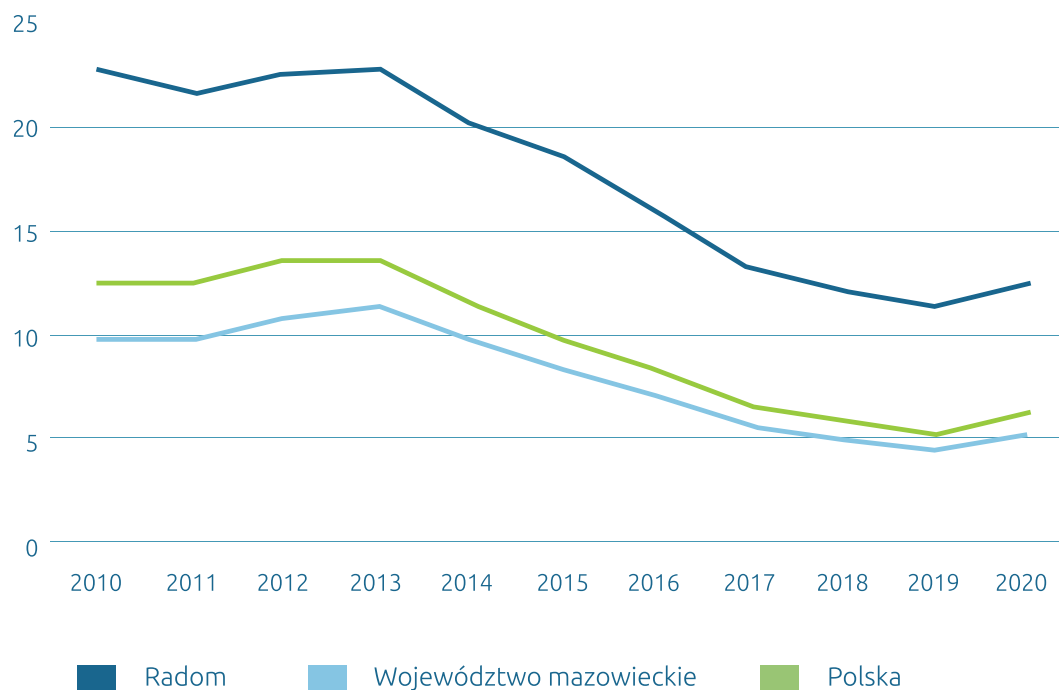
Wyszczególnienie	Lata										
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Liczba mężczyzn	25 468	25 271	24 154	24 399	25 105	25 281	26 557	27 127	27 522	27 210	26 757
Dynamika zmian (2010 = 100%) (%)	100,0	99,2	94,5	95,8	98,6	99,3	100,3	106,5	108,1	106,8	105,1
Liczba kobiet	26 988	26 586	26 654	26 983	27 488	27 709	28 587	29 269	29 473	29 890	28 917
Dynamika zmian (2010 = 100%) (%)	100,0	98,5	98,8	99,9	101,9	102,7	105,9	108,4	109,2	110,8	107,1
Ogółem	52 456	51 857	50 808	51 382	52 593	52 990	55 144	56 396	56 995	57 100	55 674
Dynamika zmian (2010 = 100%) (%)	100,0	98,9	96,9	97,9	100,3	101,0	105,1	107,5	108,7	108,9	106,1

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS.

2.2 Stopa bezrobocia

W końcu grudnia 2021 r. stopa bezrobocia w Radomiu wynosiła 10,3% i była o 5,7 p. proc. wyższa od notowanej w województwie mazowieckim. Radom odnotowuje niestety zdecydowanie wyższą stopę bezrobocia zarówno w odniesieniu do województwa mazowieckiego, jak i w odniesieniu do Polski. Trend ten utrzymuje się w całym badanym okresie. Pomimo spadku stopy bezrobocia zarówno w Radomiu, jak w Polsce, zauważalne jest, że stopa bezrobocia w Radomiu jest prawie dwukrotnie wyższa niż przeciętna w Polsce oraz ponad dwukrotnie wyższa niż przeciętna w województwie mazowieckim. Pozytywnie należy ocenić zmniejszanie się różnic pomiędzy stopami bezrobocia, które w 2010 r. wynosiły w odniesieniu do województwa mazowieckiego 13%, a w odniesieniu do Polski 10,3%. W 2020 r. było to odpowiednio 7,2% oraz 6,2%. Jest to jednak efekt panującego trendu polegającego na ogólnokrajowym spadku stopy bezrobocia. Bezrobocie w Radomiu jest wciąż dwukrotnie wyższe niż w Polsce i ponad dwukrotnie wyższe niż w województwie mazowieckim. Szczegółowe dane charakteryzujące stopę bezrobocia w Radomiu na tle Polski i województwa mazowieckiego w latach 2010 – 2020 zostały przedstawione na wykresie 20 oraz w tabeli 7.

Wykres 20. Stopa bezrobocia w Radomiu na tle Polski i województwa mazowieckiego w latach 2010 – 2020 (w %)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS.

Tabela 7. Stopa bezrobocia w Radomiu na tle Polski i województwa mazowieckiego w latach 2010 – 2020 (w %)

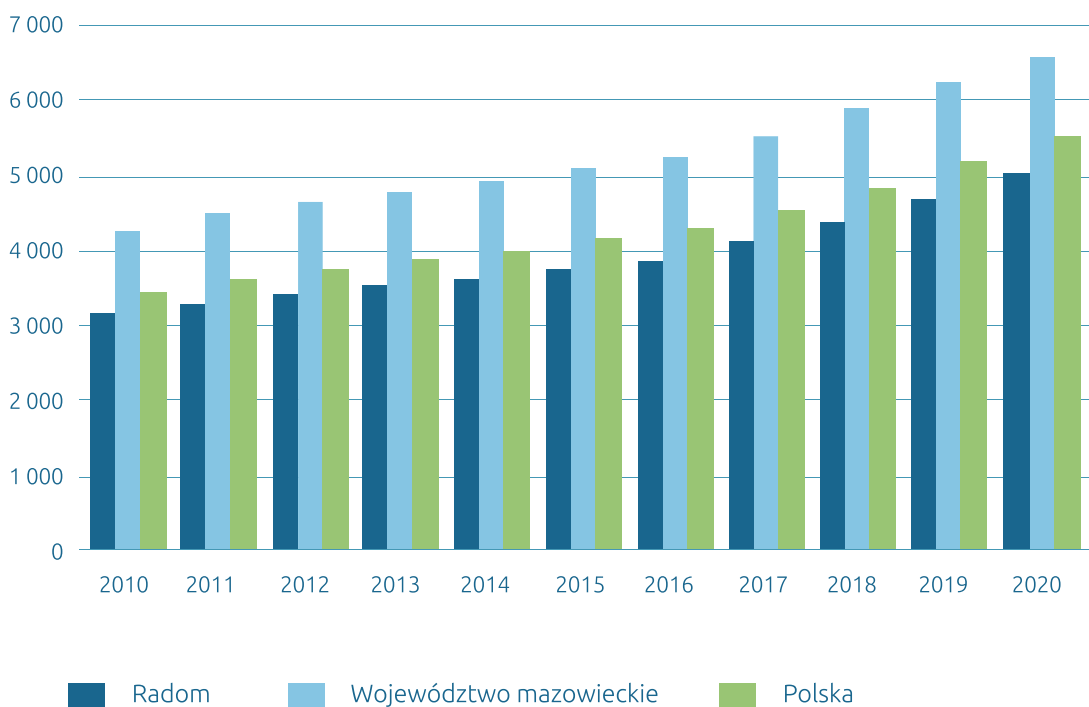
Wyszczególnienie	Lata											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Radom	22,7	21,7	22,6	22,8	20,2	18,4	15,9	13,2	12,1	11,3	12,4	
Województwo mazowieckie	9,7	9,8	10,7	11,1	9,6	8,3	7,0	5,6	4,9	4,4	5,2	
Polska	12,4	12,5	13,4	13,4	11,4	9,7	8,2	6,6	5,8	5,2	6,2	
Różnica: Radom – województwo	13,0	11,9	11,9	11,7	10,6	10,1	8,9	7,6	7,2	6,9	7,2	
Różnica: Radom - Polska	10,3	9,2	9,2	9,4	8,8	8,7	7,7	6,6	6,3	6,1	6,2	

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS.

2.3 Wynagrodzenia

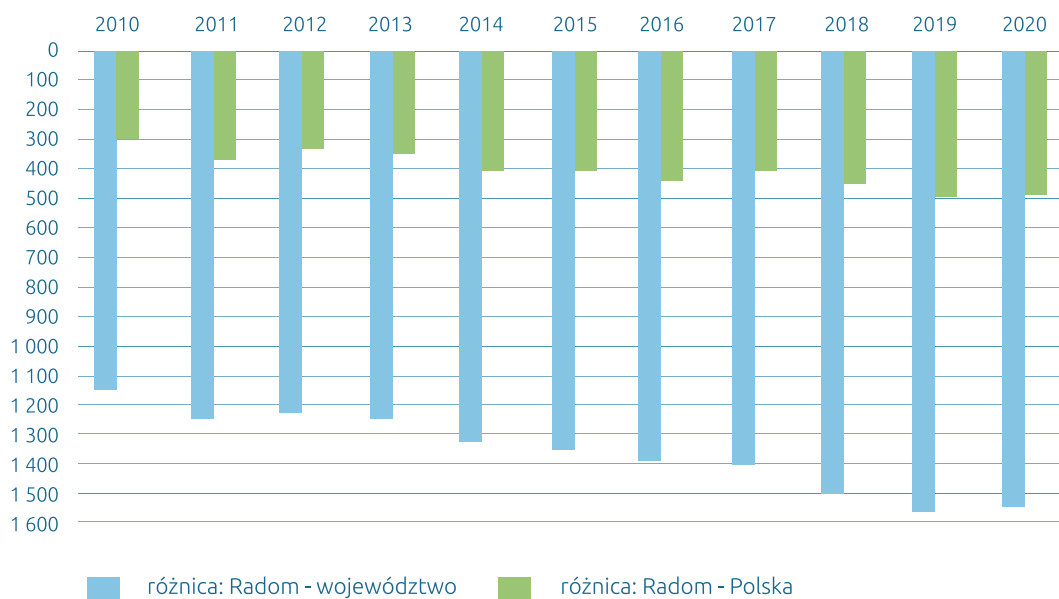
W 2020 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Radomiu wynosiło 5 033,24 PLN, co odpowiada 91.10% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce. Niestety wynagrodzenia w Radomiu są niższe zarówno w odniesieniu do przeciętnego wynagrodzenia w województwie mazowieckim, jak i w odniesieniu do przeciętnego wynagrodzenia w Polsce. Szczegółowe dane zostały zaprezentowane w tabeli 8 oraz na wykresach 21 i 22, gdzie zaprezentowano w szczególności różnice w przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniu brutto pomiędzy Radomiem a województwem mazowieckim i Polską.

Wykres 21. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Radomiu na tle Polski i województwa mazowieckiego w latach 2010 – 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS.

Wykres 22. Różnica w przeciętnym miesięcznym wynagrodzeniu brutto pomiędzy Radomiem a województwem mazowieckim i Polską w latach 2010 – 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS.

Tabela 8. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Radomiu na tle Polski i województwa mazowieckiego w latach 2010 – 2020

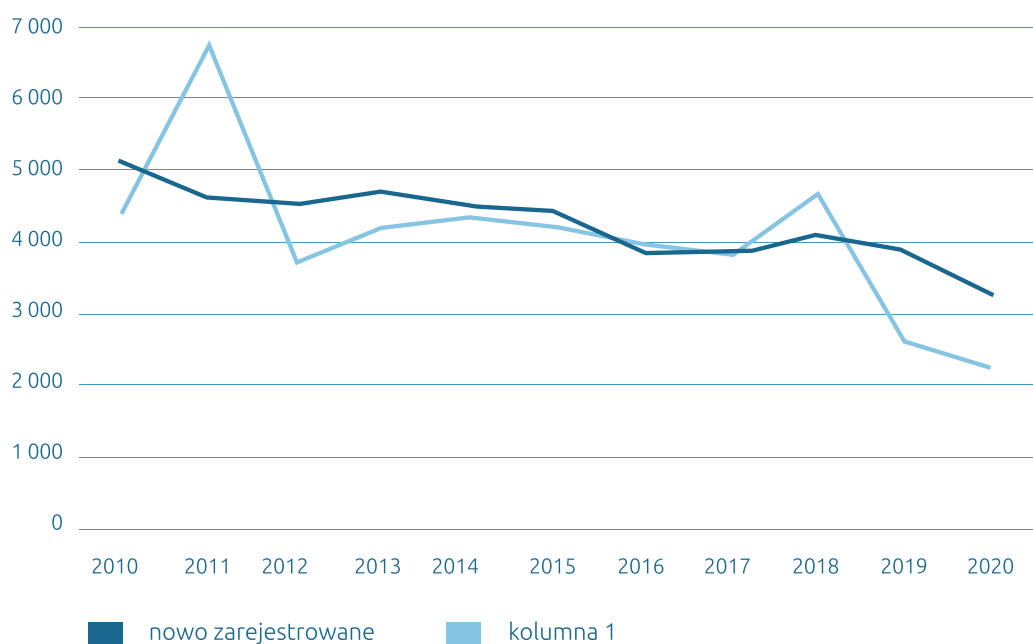
Wyszczególnienie	Lata											
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Radom	3 136	3 259	3 412	3 523	3 599	3 744	3 851	4 123	4 388	4 685	5 033	
Województwo mazowieckie	4 280	4 505	4 638	4 773	4 927	5 099	5 241	5 524	5 889	6 248	6 582	
Polska	3 435	3 625	3 744	3 877	4 004	4 151	4 291	4 528	4 835	5 182	5 523	
Różnica: Radom – województwo	-1 144	-1 246	-1 226	-1 250	-1 328	-1 355	-1 390	-1 401	-1 501	-1 563	-1 549	
Różnica: Radom - Polska	-299	-366	-332	-354	-405	-407	-440	-405	-447	-497	-490	

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS.

3. Potencjał gospodarczy i edukacyjny

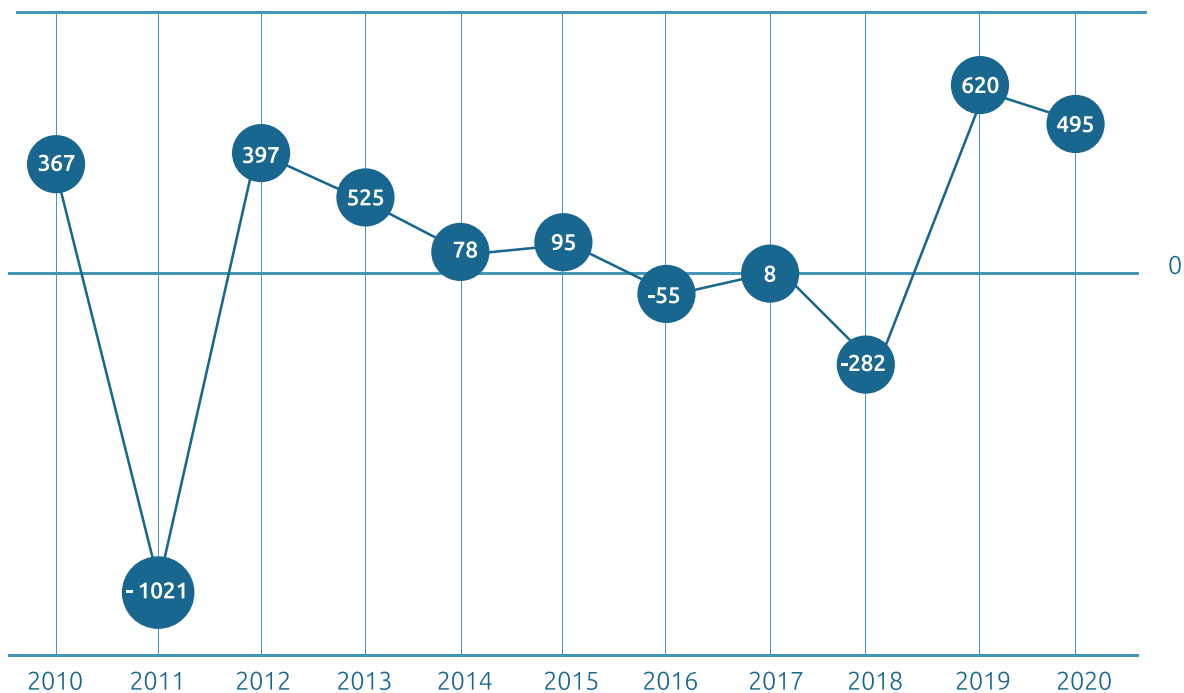
W Radomiu w roku 2020 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 25 069 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 19 410 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 1 627 nowych podmiotów, a 1 132 podmioty zostały wyrejestrowane. Na przestrzeni lat 2009-2020 najwięcej (2 553) podmiotów zarejestrowano w roku 2010, a najmniej (1 627) w roku 2020. W tym samym okresie najwięcej (3 329) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2011 roku, najmniej (1 132) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2020 roku. Szczegółowe dane dotyczące liczby podmiotów gospodarczych oraz relacji pomiędzy podmiotami nowymi a wyrejestrowanymi zostały przedstawione w tabeli 9 oraz na wykresach 23 i 24.

Wykres 23. Liczba podmiotów gospodarczych w Radomiu w latach 2010 – 2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS.

Wykres 24. Bilans w liczbie podmiotów gospodarczych w Radomiu w latach 2010-2020 (nowopowstające - wyrejestrowane)

Źródło: opracowanie własne na podstawie GUS.

Tabela 9. Liczba podmiotów gospodarczych w Radomiu w latach 2010 - 2020

Wyszczególnienie	Lata										
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	25 371	24 263	24 571	24 711	24 687	24 683	24 538	24 450	24 089	24 626	25 069
Nowo zarejestrowane	2 553	2 308	2 269	2 336	2 246	2 197	1 925	1 923	2 043	1 932	1 627
Wyrejestrowane	2 186	3 329	1 872	2 084	2 168	2 102	1 980	1 915	2 325	1 312	1 132
Bilans (nowo zarejestrowane - wyrejestrowane)	367	-1 021	397	252	78	95	-55	8	-282	620	495

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS.

Według danych GUS z 2020 roku w Radomiu znajdowało się 11 hoteli (3 * * * *, 4 * * *, 3 * *, 1 *). W porównaniu z rokiem 2008 liczba obiektów noclegowych zwiększyła się o 7 obiektów.

45 042 mieszkańców Radomia jest w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) (w tym 21 913 kobiet oraz 23 129 mężczyzn). 22,9% ludności posiada wykształcenie wyższe, 2,7% wykształcenie policealne, 13,2% średnie ogólnokształcące, a 19,3% średnie zawodowe. Wykształceniem zasadniczym zawodowym legitymuje się 19,1% mieszkańców Radomia, gimnazjalnym 5,5%, natomiast 16,5% podstawowym ukończonym. 0,8% mieszkańców zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej. W porównaniu do całego województwa mazowieckiego mieszkańcy Radomia mają analogiczny poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Radomiu największy odsetek ma wykształcenie wyższe (25,0%) oraz podstawowe ukończone (17,4%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (24,3%) oraz średnie zawodowe (21,6%)

Gmina Miasta Radomia jest organem prowadzącym dla 88 placówek oświatowych, w tym:

- 21 samodzielnych przedszkoli,
- 4 zespołów szkolno-przedszkolnych,
- 27 samodzielnych szkół podstawowych,
- 11 liceów ogólnokształcących,
- 8 zespołów szkół zawodowych,
- 2 zespołów szkół artystycznych (muzyczna, plastyczna),
- 4 placówek specjalnych,
- 3 poradni psychologiczno-pedagogicznych,
- Centrum Kształcenia Ustawicznego – w ramach którego funkcjonuje Szkoła Policealna dla Dorosłych oraz Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych i Branżowa Szkoła II stopnia nr 7 w Radomiu,
- Centrum Kształcenia Zawodowego,
- Młodzieżowego Domu Kultury im. Heleny Stadnickiej,
- Publicznego Ogródka Jordanowskiego,
- 2 burs szkolnych,
- Szkolnego Schroniska Młodzieżowego,
- Radomskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli.

Placówki edukacyjne, będące jednostkami organizacyjnymi Gminy Miasta Radomia prezentują wysoki poziom edukacji, czego dowodzą wyniki egzaminów kończących kolejne etapy edukacji.

W przedziale wiekowym odpowiadającym **edukacji w szkołach wyższych** (19-24 lat) znajduje się 27,7% mieszkańców Radomia w wieku potencjalnej nauki (27,9% kobiet i 27,5% mężczyzn).

Według danych GUS na koniec 2020 roku działało w Radomiu 6 wyższych uczelni, na których studiowało 7028 studentów. W latach 2015-2020 liczba studentów spadła o 2816 osób, czyli o 28,6%. W całym badanym okresie udział kobiet był wyższy niż mężczyzn w grupie studentów. Stanowiły one średnio 54,8% ogółu studentów.

Tabela 10. Poziom i struktura studentów uczelni publicznych i niepublicznych w Radomiu

Wyszczególnienie	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem os.	9 844	8 856	7 621	6 990	7 219	7 028
Kobiety	5 385	4 874	4 105	3 750	3 979	3 960
Mężczyźni	4 459	3 982	3 516	3 240	3 240	3 068
	Struktura w %					
Kobiety	54,7	55,0	53,9	53,6	55,1	56,3
Mężczyźni	45,3	45,0	46,1	46,4	44,9	43,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS.

Zgodnie ze Strategią Miasta Radomia – *Radom 2030* największe zapotrzebowanie na radomskim rynku pracy dotyczy pracowników takich sektorów, jak:

- IT: administratorów stron internetowych, grafików komputerowych, projektantów i administratorów baz danych, programistów oraz informatyków,
- budowlanego: cieśli i stolarzy budowlanych, dekarzy i blacharzy budowlanych, inżynierów, budownictwa, kierowników budowy, monterów instalacji budowlanych,
- medycznego: lekarzy, pielęgniarek i położnych, psychologów i psychoterapeutów,
- oświatowego: nauczycieli praktycznej nauki zawodu, nauczycieli przedmiotów zawodowych, nauczycieli szkół specjalnych i oddziałów integracyjnych,
- kadr i płac: pracowników ds. rachunkowości i księgowości, samodzielnych księgowych.

4. Radom a inne miasta na prawach powiatu grodzkiego z województwa mazowieckiego

Radom jest największym po Warszawie miastem na prawach powiatu grodzkiego pod względem powierzchni, a także liczby mieszkańców. Jak pokazują dane zawarte w tabeli 7 potencjał społeczny i ekonomiczny Radomia jest znacznie gorszy w porównaniu do pozostałych miast. Wskazują na to:

- przyrost naturalny – niższy odnotowała tylko Warszawa, jednak ze względu na wielkość miasta, należy go uznać za znacznie lepszy niż w Radomiu.
- przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto – najniższe w Radomiu.
- stopa bezrobocia – najwyższa w Radomiu

Analiza badanych parametrów społeczno-gospodarczych może wskazywać na postępujący w Radomiu proces zubożenia społeczeństwa, co w połączeniu z innymi parametrami, jak np. liczba rozwodów, liczba małżeństw (znacznie gorsze parametry w Radomiu niż w odniesieniu do Polski oraz do województwa mazowieckiego – mniej zawieranych małżeństw oraz więcej rozwodów) może wskazywać na **problemy społeczne**.

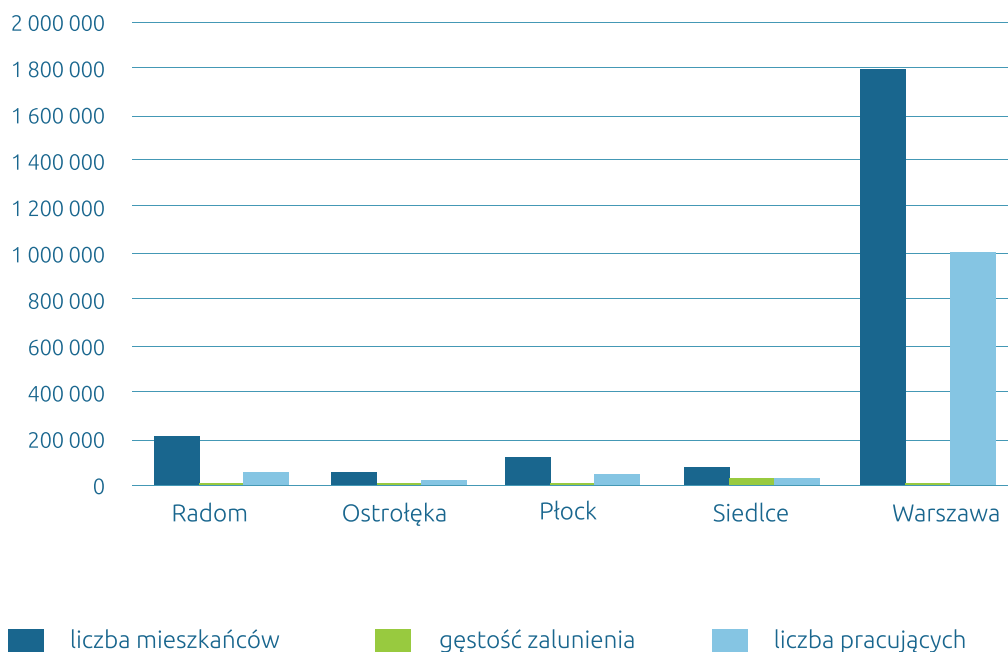
Szczegółowe dane charakteryzujące Radom na tle pozostałych miast na prawach powiatu grodzkiego w województwie mazowieckim przedstawiono w tabeli 11 oraz na wykresach 25 -29.

Tabela 11. Podstawowe dane charakteryzujące miasta na prawach powiatu grodzkiego w województwie mazowieckim

Wyszczególnienie	Radom	Ostrołęka	Płock	Siedlce	Warszawa
Powierzchnia (km ²)	111,8	33,5	88,0	31,9	517,2
Liczba mieszkańców (2021r.)	208 091	51 380	117 573	77 645	1 792 718
Gęstość zaludnienia (liczba osób/ km ²)	1 861,3	1 535,6	1 335,4	2 437,1	3 465,9
Data założenia	X w.	XI w.	IX w.	XV w.	XIII w.
Uzyskanie praw miejskich	XIII w.	XIV w.	XIII w.	XVI w.	XIV w.
Liczba podmiotów gospodarczych	25 069	6 113	12 314	8 924	475 287
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	5 033	5 712	6 526	5 188	7 147
Stopa bezrobocia (%)	12,4	9,1	7,0	4,6	1,8
Liczba pracujących	55 674	16 470	47 721	27 433	1 002 743
Przyrost naturalny	- 1 119	-66	-701	-19	-1 512

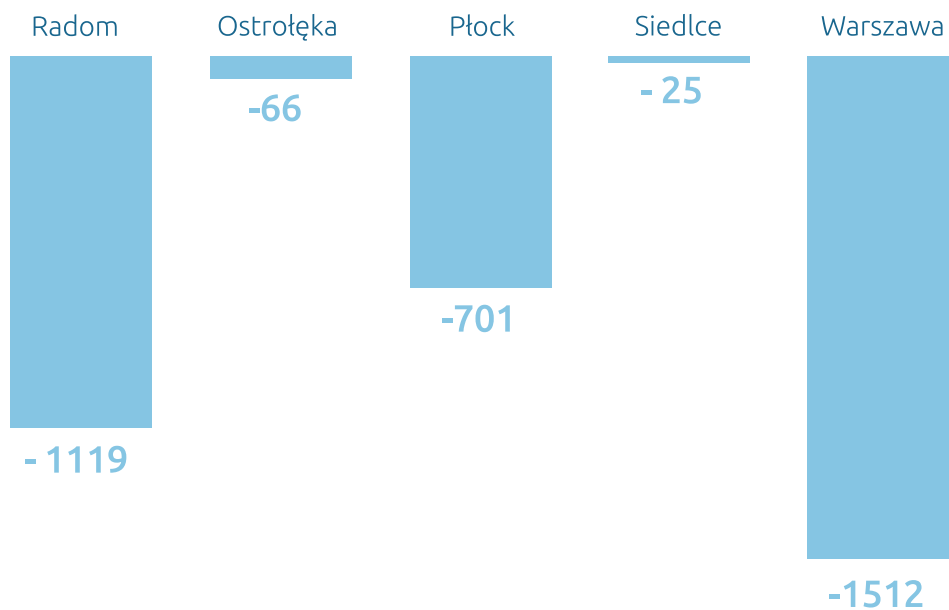
Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS.

Wykres 25. Radom a inne miasta na prawach powiatu grodzkiego w województwie mazowieckim – mieszkańcy

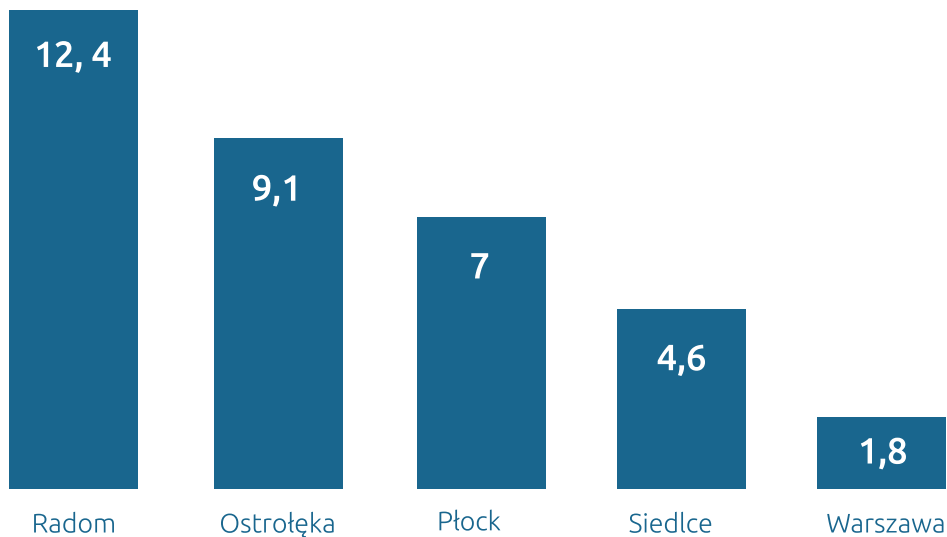
Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS.

Wykres 26. Radom a inne miasta na prawach powiatu grodzkiego w województwie mazowieckim – przyrost naturalny

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS.

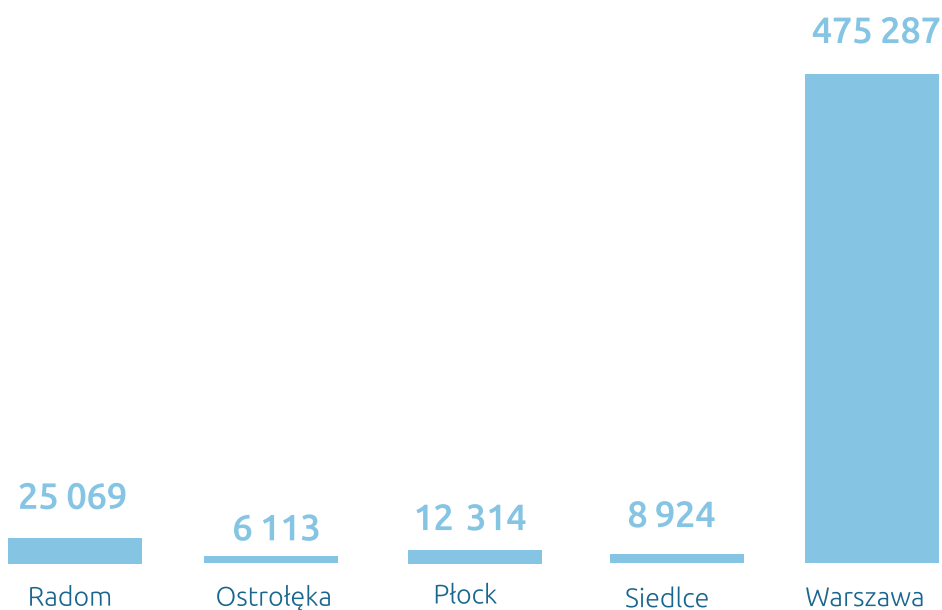
Wykres 28. Radom a inne miasta na prawach powiatu grodzkiego w województwie mazowieckim – liczba podmiotów gospodarczych

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS.

Wykres 29. Radom a inne miasta na prawach powiatu grodzkiego w województwie mazowieckim – przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS.

część

3.

Działalność lotniska a rozwój Radomia i powiatu radomskiego

W październiku 2018 roku Przedsiębiorstwo Państwowe „Porty Lotnicze” przejęło lotnisko w Radomiu w celu przygotowania go do obsługi ruchu czarterowego i niskokosztowego. Planowany ruch lotniczy oraz jego struktura w latach 2023 – 2027 zostały przedstawiane w Tabeli 12 i 13.

Tabela 12. Rozwój ruchu lotniczego w PP „Porty Lotnicze” w latach 2023 - 2027

Wyszczególnienie	2023	2024	2025	2026	2027
Liczba pasażerów (odlot + przylot)	185 838	444 465	1 045 937	1 077 315	1 131 182
Liczba operacji ogółem (starty + lądowania)	1 670	1 670	13 500	14 629	15 361

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych w „PP Porty Lotnicze”.

Tabela 13. Struktura ruchu lotniczego w PP „Porty Lotnicze” w latach 2023 – 2027 (w %)

Wyszczególnienie	2023	2024	2025	2026	2027
czarter	50	60	40	40	40
pozostali (tradycyjni + niskokosztowi)	50	40	60	60	60

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych w „PP Porty Lotnicze”.

Inwestycja w radomskie lotnisko przynosi korzyści dla miasta i regionu w zakresie:

1. Transport

Zgodnie z informacjami zawartymi na stronach internetowych PKP można stwierdzić, że dzięki przebudowie i modernizacji tras kolejowych oraz dróg dojazdowych centralnej Polski, zauważalnie skróci się czas dojazdu do Radomia z dużych miast środkowej Polski: z Warszawy, Łodzi, Kielc, Lublina, a nawet Krakowa czy Bydgoszczy.

W 2024 roku pociągi na trasie Radom-Warszawa Zachodnia, po uzyskaniu wszystkich zezwoleń na dopuszczenie trzech podsystemów strukturalnych do eksploatacji będą mogły osiągnąć prędkość 160 km/h, co skróci czas dojazdu do niecałej godziny.

Obecnie czas podróży PKP Intercity z Warszawy Zachodniej do Radomia trwa 1:22 h. Natomiast pociągiem Kolei Mazowieckich dojazd wynosi niecałe dwie godziny.

2. Szkolnictwo

„Porty Lotnicze” nawiązały współpracę z Zakładem Doskonalenia Zawodowego w Kielcach w zakresie specjalistycznego szkolenia kadr, które w przyszłości zasila radomski port lotniczy. Ponadto w placówce Szkoły w Radomiu Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Kielcach została uruchomiona klasa o *specjalizacji technik lotniskowych służb operacyjnych*”

3. Rynek pracy

Poziom zatrudnienia w Radomiu ulegnie znaczącej poprawie. Na terenie lotniska planowany jest wzrost zatrudnienia (na kwiecień 2023) do poziomu około 110 osób (są to osoby wyłącznie w PPL) oraz dodatkowo: ok. 70-80 osób ochrony, ok. 30 osób Agenta Obsługi Naziemnej, ok. 30 osób w lokalach handlowych i usługowych, kilkadziesiąt osób ze służb państwowych, typu SG, KAS itp..

W związku z powstaniem i rozwojem Lotniska na jego terenie będą funkcjonowały następujące podmioty:

- PPL – jako zarządzający lotniskiem
- Agent Obsługi Naziemnej (w skrócie AON)
- Lokale gastronomiczne – prawdopodobnie będzie to jeden podmiot
- Lokale handlowe (sklepy wolnoctowe) – prawdopodobnie będzie to jeden podmiot
- Przedstawiciele Biur Podróży (co najmniej 3 podmioty)
- Przedstawiciele rent a car (co najmniej 2 podmioty)
- Kantory (co najmniej 1 podmiot)
- Maszyny Vendingowe (automaty z napojami i przekąskami) – co najmniej 1 podmiot
- Straż Graniczna
- Krajowa Administracja Skarbowa
- Graniczny Lekarz Weterynarii
- Graniczna Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna
- Korporacja taksówkarska

Rozwój Lotniska wiąże się z **rozwojem ruchu lotniczego**. Szacunkowy ruch w ujęciu badanych lat przedstawia się następująco:

2023 – około 200 tyś pax (przy czym lotnisko zostanie uruchomione w kwietniu, zatem te 200 tyś pax przypada na mniejszą ilość miesięcy, niż kolejne pełne lata funkcjonowania)

2024 – około 450 tyś pax

– około 1 mln pax rocznie

Reasumując można stwierdzić, że bezpośrednie korzyści z powstania Lotniska w Radomiu są związane z powstawaniem nowych miejsc pracy w instytucjach wykonujących czynności operacyjne i zarządcze na Lotnisku i w jego okolicy. Są to m.in. przewoźnicy lotniczy, agenci obsługi naziemnej, zarządzający lotniskami. Ponadto istnienie portu lotniczego wpływa także na rozwój podmiotów prowadzących towarzyszącą działalność gospodarczą, najczęściej w zakresie świadczenia usług i handlu drobnymi dobrami, które generują w skali mikro łańcuchy dostaw towarów i usług.

Korzyści wynikające z powstania i rozwoju lotniska to także wzrost konkurencyjności Miasta Radomia oraz całego subregionu radomskiego, której będzie towarzyszyć: wzrost poziomu zatrudnienia, podniesienie poziomu innowacyjności subregionu, promocja radomskiej marki oraz w efekcie również wzrost zamożności społeczności lokalnej.

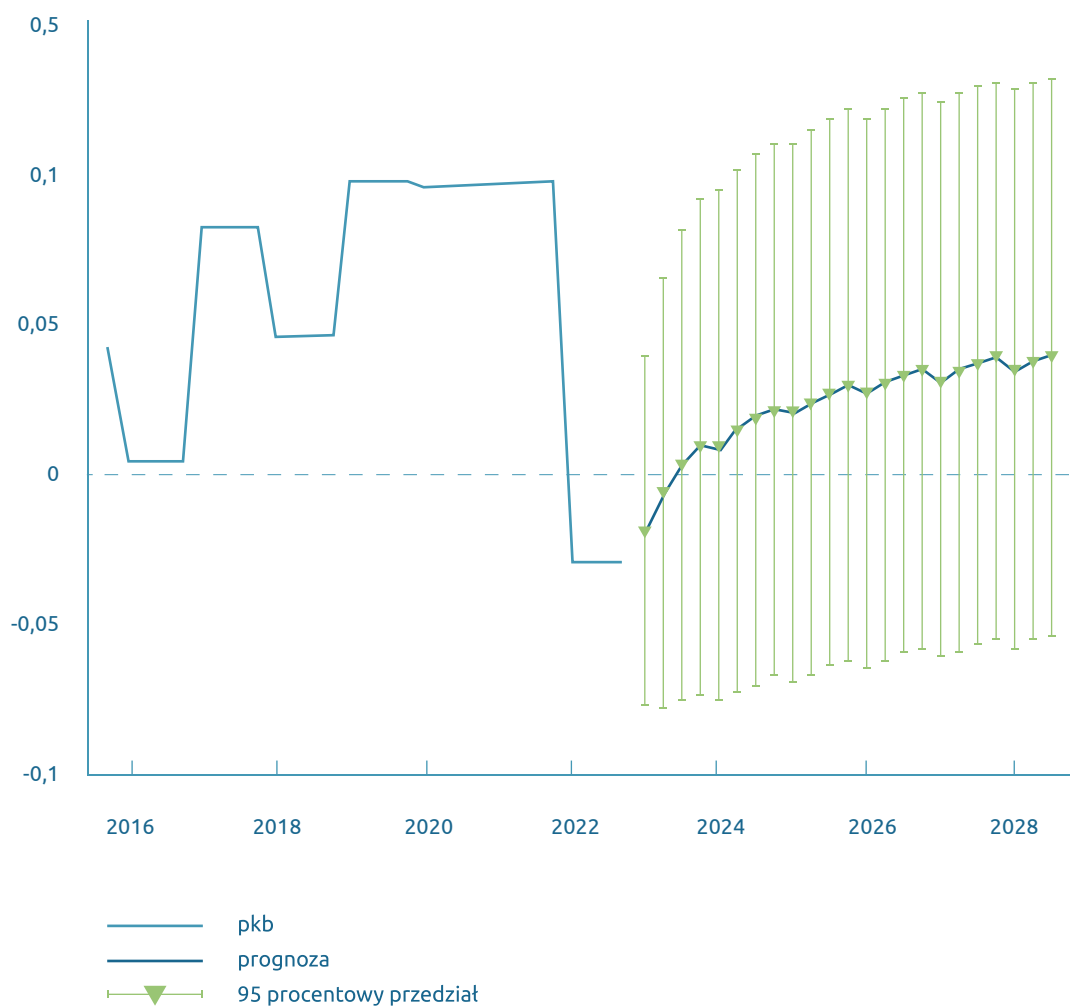
część

4. Prognoza rozwoju Radomia do 2028 r.

Rozwój Radomia został zbadany i poddany prognozie do 2028 r. Badaniom zostały poddane: PKB, inwestycje, liczba podmiotów gospodarczych oraz zatrudnienie.

1. PKB

Wykres 30. Rozwój Radomia w latach 2016 – 2028 - PKB

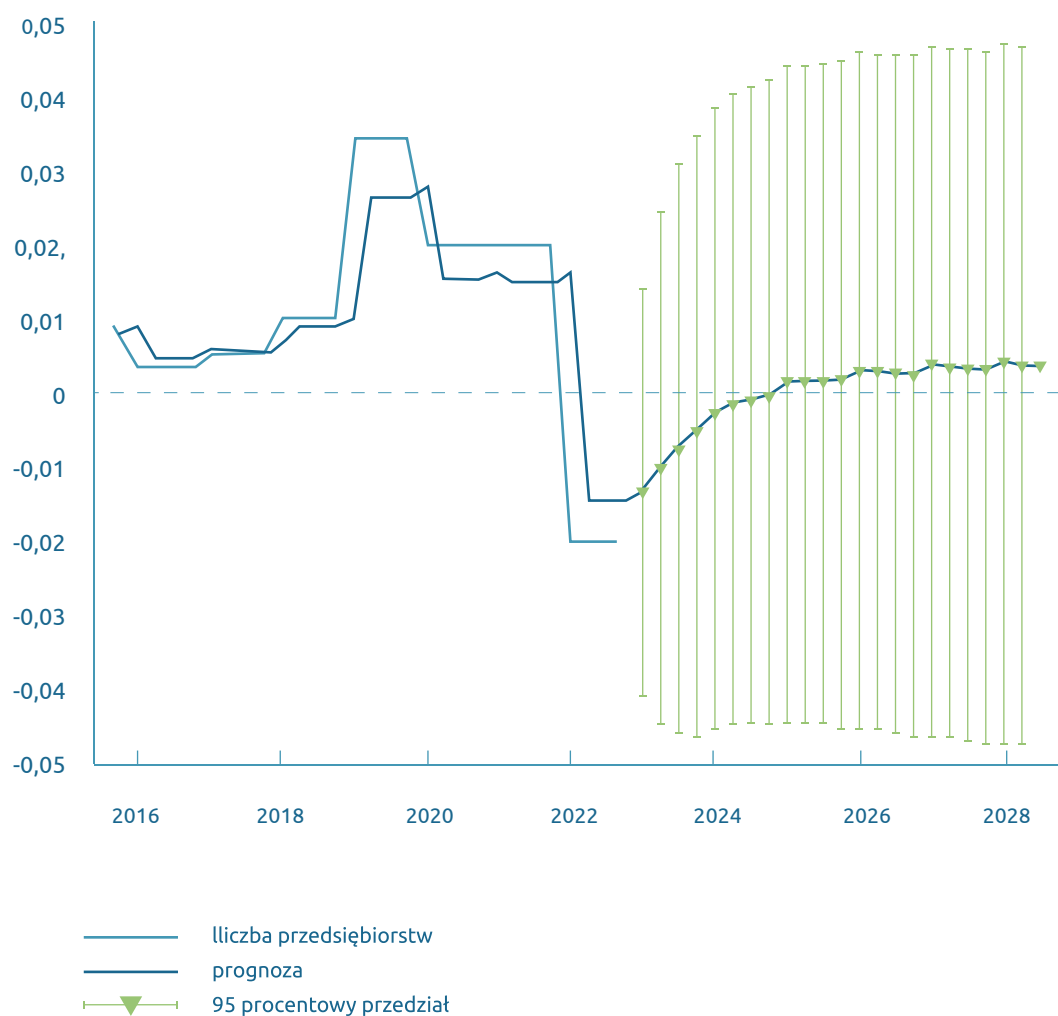
2. Inwestycje

Wykres 31. Rozwój Radomia w latach 2016 – 2028 – inwestycje

3. Liczba przedsiębiorstw

Wykres 32. Rozwój Radomia w latach 2016 – 2028 – liczba przedsiębiorstw

4. Zatrudnienie

Wykres 33. Rozwój Radomia w latach 2016 – 2028 - zatrudnienie

